

Sprawozdanie z działalności urzędów górnich w 2015 roku

Wyższy Urząd Górniczy

Wyższy Urząd Górniczy

Sprawozdanie
z działalności
urzędów górniczych
w 2015 roku

Wyższy Urząd Górniczy

ul. Poniatowskiego 31

40-055 Katowice

tel.: 32 736 17 00

faks: 32 251 48 84

e-mail: wug@wug.gov.pl

www.wug.gov.pl

www.wug.bip.info.pl

© Copyright by Wyższy Urząd Górniczy, Katowice 2016

Spis treści

Przedmowa Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego	5
I. Podstawa prawna działalności i zadania urzędów górniczych	7
II. Zakres podmiotowy nadzoru i kontroli	8
1. Realizacja celów i zadań operacyjnych urzędów górniczych w roku 2015	9
2. Działalność podstawowa urzędów górniczych	10
2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych	10
2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych	11
2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń	11
2.4. Badanie prawidłowości projektowanych rozwiązań technicznych w górnictwie oraz rozwiązań stosowanych lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorcę	13
2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska	14
2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień	18
2.7. Przejmowanie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych	19
2.8. Działalność kontrolna urzędów górniczych i dochodzenia powypadkowe	22
2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i zatrzymane roboty oraz profilaktyka	25
2.10. Działalność represyjna	26
2.11. Działalność komisji powołanych przez Prezesa WUG	29
2.12. Nadzór nad szkoleniami w górnictwie	31
2.13. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie	31
2.14. Stosowanie przez nadzór górniczy przyrządów pomiarowych	32
2.15. Działalność kontrolna związana z ustalaniem opłaty podwyższonej w związku z prowadzeniem nielegalnej eksploatacji	36
3. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna	37
4. Rozpatrywanie skarg i wniosków	37
5. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach z tytułu szkód wyrządzonych ruchem zakładu górniczego	38
6. Działalność legislacyjna	39
7. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorcami	40
8. Współpraca z zagranicą	41
9. Działalność informacyjna i wydawnicza	42
10. Zatrudnienie i budżet	43

Przedmowa Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego

Szanowni Państwo,

rok 2015 był okresem trudnych przemian w górnictwie, a dla nas kolejnym etapem wytężonej pracy. W zmieniającej się branży wydobywania kopalin stała i ciągle aktualna jest misja nadzoru górniczego.

Od 2009 r. maleje ogólna liczba wypadków, sumarycznie już o ponad 39% zarówno w całym górnictwie jak i w kopalniach węgla kamiennego. W 2015 r. odnotowaliśmy znaczne zmniejszenie liczby wypadków wszystkich rodzajów, w tym śmiertelnych i ciężkich o 50% w porównaniu do 2014 r.

Górnictwo wymaga najwyższych standardów bezpieczeństwa. Takiej kumulacji zagrożeń naturalnych i technicznych nie spotyka się w innych sektorach gospodarki – tutaj każdy błąd może mieć tragiczne konsekwencje. Dlatego też w ostatnich latach rozszerzyliśmy sposoby oddziaływania na przedsiębiorców i załogi górnicze. Obecny stan prawny daje nam możliwość działania promocyjnego i informacyjnego. W roku sprawozdawczym inicjowaliśmy prace naukowo-badawcze w górnictwie oraz podejmowaliśmy przedsięwzięcia w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia. W naszej gestii pozostawało również wspieranie wdrożenia postępu technicznego oraz promowanie kultury bezpieczeństwa pracy w górnictwie.

Chętnie sięgaliśmy po metody miękkiego oddziaływania na załogi firm wydobywających kopaliny. Zmienialiśmy mentalność górników, ich sposób postrzegania własnego bezpieczeństwa na stanowiskach pracy poprzez popularyzację dobrych praktyk w trakcie organizowanych przez nas seminariów, szkoleń, a także dzięki konkursom, filmom, broszurom i ulotkom prewencyjnym. Do promocji dobrych praktyk wykorzystywaliśmy również narzędzia internetowe. Kontynuowaliśmy prowadzenie górniczego telefonu zaufania, który jest instrumentem natychmiastowej interwencji w niebezpiecznych sytuacjach mających miejsce w zakładach górniczych.

Nie zaniedbywaliśmy także władczych form oddziaływania w naszej codziennej pracy kontrolnej i nadzorczej. Przedsiębiorcy górniczy doskonale znają arsenal naszych sankcji za nieprzestrzeganie prawa geologicznego i górniczego. Jestem przekonany, że choć nasza współpraca na co dzień czasami bywała szorstka, to mieliśmy i mamy wspólny cel – zmieniać górnictwo na bezpieczniejsze i bardziej przyjazne dla ludzi i środowiska.

Od efektów naszej pracy wiele zależy. Nadzorujemy ponad 7 000 zakładów górniczych, które w 2015 r. zatrudniały prawie 190 000 pracowników, z czego ponad 100 000 w czynnych kopalniach węgla kamiennego. Górnictwo pozostaje jedną z podstawowych gałęzi gospodarki narodowej. Zapewnienie bezpieczeństwa pracy tak wielu ludziom, w tak licznych zakładach pracy, jest wyjątkowym wyzwaniem, któremu musimy sprostać jak najlepiej.

W mijającym roku wiele czasu poświęciliśmy legislacji, propozycjom przepisów. Zmiany w ustawie Prawo geologiczne i górnicze dotyczące deregulacji zawodów górniczych wchodzi w życie w 2016 r.

Z satysfakcją obserwujemy zaangażowanie przedstawicieli nadzoru górniczego w prace organów doradczych i zespołów roboczych powoływanych przez instytucje europejskie. W 2015 r. współpracowaliśmy przy tworzeniu nowych dyrektyw europejskich regulujących różne aspekty działalności górniczej. To zaangażowanie spotykało się z dowodami uznania dla naszych pracowników. Przedstawiciele Wyższego Urzędu Górniczego uczestniczyli w stałych grupach roboczych działających w ramach Komisji Europejskiej.

Chętnie udzielaliśmy wsparcia bliźniaczym instytucjom z różnych państw, nie tylko europejskich, które poszukują najlepszych wzorców organizacji nowoczesnego nadzoru górniczego. W 2015 r. gościliśmy kilka delegacji zagranicznych. We wrześniu przedstawiciele Wyższego Urzędu Górniczego uczestniczyli w Spotkaniu Przedstawicieli Urzędów Górniczych Państw Europejskich, które odbyło się w Finlandii. Przekonaliśmy się tam, że nasze działania i metody budowania akceptacji społecznej dla działalności górniczej w Polsce mogą być przykładem dla innych.

Wejście w życie przepisów nowego Prawa geologicznego i górniczego nałożyło na nas dodatkowe zadania m.in. w zakresie zwalczania nielegalnej eksploatacji, czyli kradzieży kopalin. W minionym roku wdrożyliśmy do działań urzędów górniczych przepisy dotyczące ustalania opłaty podwyższonej za prowadzenie bezprawnego wydobywania kopalin.

W związku z nowymi obowiązkami oraz w celu zwiększenia efektywności działań nadzorczych i kontrolnych zmieniliśmy strukturę organizacyjną nadzoru górniczego. 1 kwietnia 2015 r. rozpoczął działalność Okręgowy Urząd Górniczy w Gdańsku. Objął on nadzór nad firmami prowadzącymi prace geologiczne oraz eksploatację kopalin na terenie dwóch województw – pomorskiego i kujawsko-pomorskiego (poprzednio we właściwości OUG w Poznaniu), a także na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej. W działalności nowego OUG bardzo istotne są także kwestie nadzoru nad bezpieczeństwem działań związanych z poszukiwaniem, rozpoznawaniem i wydobywaniem węglowodorów na obszarach morskich w związku z wejściem w życie tzw. dyrektywy offshore.

Jednym z priorytetów nadzoru górniczego jest troska o ograniczanie oddziaływania działalności górniczej na środowisko. W związku ze wzrostem liczby wstrząsów na terenach górniczych kopalń węgla kamiennego „Piast”, „Ziemowit” i „Janina” podjęliśmy stosowne działania, włącznie z opracowaniem ekspertyz oceniających aktywność sejsmiczną górotworu w obszarach górniczych tych kopalń i zatrzymaniem eksploatacji w dwóch rejonach. Nowym, dodatkowym zadaniem Wyższego Urzędu Górniczego w zakresie ochrony powierzchni jest przewodniczenie polskiej części Dwustronnej Międzyrządowej Komisji do spraw współpracy przy eksploatacji złóż węgla kamiennego w rejonie wspólnej polsko-czeskiej granicy państwowej (DMK).

Wiemy doskonale, że koniecznym jest wypracowanie i utrzymanie dobrych relacji między przedsiębiorcami a jednostkami samorządu terytorialnego. Dziś dialog społeczny przedsiębiorcy górniczego z lokalną społecznością jest równie ważny jak wynik ekonomiczny. Bez akceptacji społecznej racjonalna gospodarka złożem nie jest możliwa. Dlatego pod patronatem dyrektorów okręgowych urzędów górniczych pracowało w 2015 r. 16 zespołów porozumiewawczych do spraw oceny i koordynacji eksploatacji górniczej, które odbyły 22 spotkania.

Przed nami kolejne wyzwania. Wierzę, że stawimy im wspólnie czoła z co najmniej takim samym zaangażowaniem jak w przeszłości i z satysfakcją będziemy mogli podsumować kolejne efekty naszej pracy.

Wykonujący obowiązki Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego

Piotr Wojtacha

I. Podstawa prawna działalności i zadania urzędów górniczych

Organy nadzoru górniczego wypełniają powierzoną im misję społeczną, określoną jako dążenie do poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia górników, optymalnego zagospodarowania złóż kopalin oraz ograniczenia uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko. Zadania nadzoru górniczego w 2015 r. wykonywane były przez Wyższy Urząd Górniczy, Specjalistyczny Urząd Górniczy (SUG), którego właściwość miejscowa obejmuje cały kraj, i 11 okręgowych urzędów górniczych (OUG):

- Okręgowy Urząd Górniczy w Gdańsku,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Gliwicach,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Katowicach,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Kielcach,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Krakowie,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Krośnie,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Lublinie,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Rybniku,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie,
- Okręgowy Urząd Górniczy we Wrocławiu.

Wyższy Urząd Górniczy, okręgowe urzędy górnicze i Specjalistyczny Urząd Górniczy realizują zadania określone przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2015 r. poz. 196, z późn. zm.) oraz innymi przepisami. Sprawują nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych, w szczególności w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy,
- bezpieczeństwa pożarowego,
- ratownictwa górniczego,
- gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania,
- ochrony środowiska i gospodarki złożem, w tym według kryterium wykonywania przez przedsiębiorców obowiązków określonych w odrębnych przepisach lub na ich podstawie,
- zapobiegania szkodom,
- budowy i likwidacji zakładu górniczego, w tym rekultywacji gruntów po działalności górniczej.

Ponadto sprawują nadzór i kontrolę nad:

- podmiotami zawodowo trudniącymi się ratownictwem górniczym,
- podmiotami wykonującymi w zakresie swej działalności zawodowej czynności powierzone im w ruchu zakładu górniczego,
- wykonywaniem robót geologicznych, o których mowa w art. 86 Prawa geologicznego i górniczego (dalej: Pgg),
- szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub wykonujących roboty geologiczne, o których mowa w art. 86 Pgg,
- podmiotami prowadzącymi działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg.

Jednym z obowiązków, jakie Pgg nałożyło na organy nadzoru górniczego, jest wydawanie decyzji administracyjnych w przypadku stwierdzenia wykonywania działalności bez wymaganej koncesji w zakresie m.in. poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin, wydobywania kopalin ze złóż lub podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji albo podziemnego składowania odpadów.

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach nadzoru górniczego, który w szczególności:

- jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do dyrektorów OUG oraz dyrektora SUG, a także sprawuje nadzór nad ich działalnością,
- powołuje, w drodze zarządzenia, komisje do opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie oraz stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, a także może powoływać inne stałe lub doraźne kolegialne organy doradcze i opiniodawcze, określając ich nazwę, skład, zakres zadań, tryb pracy oraz sposób obsługi,
- gromadzi i archiwizuje dokumentację mierniczo-geologiczną zlikwidowanych zakładów górniczych oraz udostępnia ją, na zasadach i w sposób określony w odrębnych przepisach,
- jest wyspecjalizowanym organem kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2016 r. poz. 655), w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego,

- prowadzi działalność promocyjną i informacyjną w zakresie związanym z zadaniami organów nadzoru górniczego,
- inicjuje prace naukowo-badawcze oraz inicjuje i podejmuje przedsięwzięcia w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia w górnictwie, wdrożenia postępu technicznego w dziedzinie górnictwa, racjonalnej gospodarki złożami kopalin oraz ograniczenia uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko,
- ustala kierunki i wytyczne działania urzędów górniczych, a także może wydawać dyrektorom OUG oraz dyrektorowi SUG polecenia dotyczące podjęcia określonych czynności oraz żądać od nich informacji będących w ich posiadaniu,
- dokonuje kompleksowego sprawdzenia i oceny stanu bezpieczeństwa powszechnego związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, stanu ratownictwa górniczego oraz innych zagadnień związanych z prowadzeniem ruchu zakładów górniczych, a także przedkłada właściwym organom informacje, opinie i wnioski w tej dziedzinie,
- sporządza roczne sprawozdania z działalności urzędów górniczych.

Prezes WUG wydaje decyzje administracyjne m.in. w sprawie:

- dopuszczania wyrobów do stosowania w zakładach górniczych,
- zgody na odstąpienie od wymagań przewidzianych w niektórych przepisach prawa geologicznego i górniczego.

Do 26 listopada 2015 r., tj. przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 listopada 2015 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1960), Prezes Wyższego Urzędu Górniczego działał pod nadzorem Ministra Środowiska. Po tym dniu nadzór nad Prezesem WUG przejął Minister Energii.

Dyrektorzy OUG oraz dyrektor SUG mocą decyzji administracyjnych m.in.:

- wydają pozwolenia na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym obiektów, maszyn, urządzeń, ścian i oddziałów, określonych w niektórych przepisach wydanych na podstawie Pgg,
- wydają pozwolenia na przechowywanie lub używanie sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego,
- wydają pozwolenia na nabywanie, przechowywanie lub używanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego w związku z działalnością prowadzoną na podstawie Pgg,
- zatwierdzają plany ruchu zakładów górniczych.

Celem zapewnienia wykwalifikowanej kadry dla prowadzenia ruchu zakładów górniczych, organy nadzoru górniczego stwierdzają niektóre kwalifikacje osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych, mierniczych górniczych, geologów górniczych i geofizyków górniczych w podziemnych zakładach górniczych oraz osób kierownictwa w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym.

II. Zakres podmiotowy nadzoru i kontroli

Według stanu na 31 grudnia 2015 r., nadzorem i kontrolą urzędów górniczych objętych było 7 289 zakładów górniczych, w tym 167 wydobywających kopaliny objęte własnością górniczą i 7 122 wydobywające kopaliny objęte prawem własności nieruchomości gruntowej, tj.:

- 40 podziemnych zakładów górniczych, w tym:
 - ▶ 30 kopalń węgla kamiennego, z czego 29 kopalń wydobywających węgiel kamienny (2 kopalnie w strukturach SRK S.A.) oraz 1 kopalnia będąca w strukturach SRK S.A. nieprowadząca wydobywania, a niebędąca w stanie likwidacji,
 - ▶ 3 kopalnie węgla kamiennego w likwidacji (w strukturach SRK S.A.),
 - ▶ 1 kopalnia węgla kamiennego w budowie,
 - ▶ 3 kopalnie rud miedzi,
 - ▶ 1 kopalnia rud cynku i ołowiu,
 - ▶ 1 kopalnia soli,
 - ▶ 1 zakład górniczy wydobywający gips i anhydryt;
- 7 140 odkrywkowych zakładów górniczych, w tym:
 - ▶ 18 zakładów prowadzących działalność dotyczącą złóż objętych własnością górniczą (wśród nich 12 kopalń węgla brunatnego i 1 kopalnia siarki w likwidacji),
 - ▶ 7 122 zakładów prowadzących działalność dotyczącą złóż objętych prawem własności nieruchomości gruntowej;
- 92 otworowe zakłady górnicze, w szczególności:
 - ▶ 9 zakładów górniczych ropy naftowej i gazu ziemnego (w tym w strukturach PGNiG S.A.: 57 kopalń ropy naftowej i/lub gazu ziemnego oraz 7 podziemnych magazynów gazu ziemnego, z czego 2 magazynujące gaz ziemny zaazotowany), a także 2 kopalnie morskie,

- 2 zakłady górnicze soli, w tym 1 w likwidacji; w zakładzie górniczym IKS „Solino” funkcjonują 2 kopalnie, tj. Kopalnia Soli i PMRiP „Góra” oraz Kopalnia Soli „Mogilno”,
- 2 kopalnie siarki, w tym 1 zakład w likwidacji,
- 73 zakłady górnicze wydobywające wody lecznicze, termalne i solanki,
- 3 zakłady górnicze eksploatujące metan z pokładów węgla,
- 2 podziemne magazyny gazu (KPMG Mogilno oraz KPMG Kosakowo w budowie),
- 1 podziemne składowisko odpadów;
- 17 zakładów wykonujących roboty podziemne z zastosowaniem techniki górniczej, w tym CZOK, w skład którego wchodzi 1 rejon oraz 2 ruchy składające się z 14 pompowni, z czego 6 stacjonarnych.

Nadzorem i kontrolą objętych było również 179 zakładów wykonujących roboty geologiczne. Ponadto nadzorowano 3 829 oddziałów firm usługowych wykonujących w zakresie swej działalności zawodowej powierzone im czynności w ruchu zakładów górniczych, zatrudniające ogółem 51 505 pracowników. Nadzorem i kontrolą urzędów górniczych objęte były również jednostki organizacyjne trudniące się szkoleniem pracowników oraz 3 podmioty zawodowo trudniące się ratownictwem górniczym.

We wszystkich nadzorowanych zakładach i podmiotach gospodarczych zatrudnionych było 187 957 pracowników, z czego 111 021 pracowników w kopalniach węgla kamiennego.

1. Realizacja celów i zadań operacyjnych urzędów górniczych w roku 2015

Nadzór górniczy w Polsce pracuje w oparciu o kilkuletni, całościowy perspektywiczny plan działania – strategię. Rok 2015 był pierwszym, w którym nadzór górniczy realizował cele założone w „Strategii działania urzędów górniczych na lata 2015-2018”. W strategii ustalono priorytety działań urzędów górniczych i określono 8 celów strategicznych, które nadzór górniczy zamierza osiągnąć do końca 2018 r. Dotyczą one przede wszystkim podniesienia poziomu bezpieczeństwa w polskich kopalniach, a także zwiększenia sprawności działania nadzoru górniczego. Są to:

1. Zwiększanie skuteczności działalności kontrolnej nadzoru górniczego w celu spadku liczby wypadków w górnictwie.
2. Dążenie do ograniczenia czynników powodujących katastrofy górnicze.
3. Ograniczanie czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy.
4. Utrzymanie sprawności służb ratownictwa górniczego.
5. Podniesienie skuteczności postępowań prowadzonych przez organy nadzoru górniczego.
6. Zwiększenie efektywności nadzoru nad oddziaływaniem górnictwa na środowisko.
7. Zapewnienie bezpieczeństwa przy wdrażaniu nowych technologii w górnictwie.
8. Pogłębianie dialogu społecznego w górnictwie.

Cele długoterminowe sformułowane w strategii zostały uszczegółowione w „Planie operacyjnym urzędów górniczych na 2015 r.”. Przełożenie strategii na wskaźniki zostało dokonane za pomocą metody strategicznej karty wyników, pozwalającej mierzyć i kontrolować efekty działań strategicznych. Do celów przyporządkowano mierniki wykonania, które pozwalają na precyzyjne określenie, w jakim stopniu dany cel został osiągnięty. Zadania na 2015 r. ujęto w czterech perspektywach, łączących różnorodne aspekty działalności urzędów górniczych:

- perspektywie klienta jako podmiotu, na rzecz którego realizowana jest misja Wyższego Urzędu Górniczego,
- perspektywie procesów wewnętrznych, które muszą być wdrożone i zrealizowane dla wypełnienia celów strategicznych,
- perspektywie procesów finansowych, które obejmują planowanie i alokację środków finansowych w budżecie zadaniowym,
- perspektywie doskonalenia i rozwoju, ujmującej zadania poprzez pryzmat kapitału ludzkiego, informacyjnego i organizacyjnego instytucji.

Aby uzyskać należytą przejrzystość, każdy cel został zapisany osobno, w postaci tabelarycznej. W karcie każdego celu znajdują się: informacja o komórkach i jednostkach odpowiedzialnych za jego realizację, mierniki realizacji i zadania szczegółowe realizowane w ramach tego celu.

„Plan operacyjny urzędów górniczych na 2015 r.” był podstawą do sporządzenia rocznych planów pracy komórek organizacyjnych Wyższego Urzędu Górniczego, okręgowych urzędów górniczych i Specjalistycznego Urzędu Górniczego. W planach pracy określono konkretne czynności do wykonania, tak aby zrealizować adekwatne zadania operacyjne. W planach pracy uwzględniono również zadania własne komórek i urzędów, wykraczające poza plan operacyjny, mające charakter uzupełniający.

W „Planie operacyjnym urzędów górniczych na 2015 r.” przewidziano do realizacji 56 zadań operacyjnych. Stopień realizacji celów w 2015 r. był mierzony za pomocą 44 mierników.

W skali całego nadzoru górniczego zdecydowana większość mierników ujętych w „Planie operacyjnym urzędów górniczych na 2015 r.” osiągnęła zakładane progi satysfakcji. Powiodła się również realizacja niemal wszystkich zaplanowanych na 2015 r. zadań. Pracownicy inspekcyjno-techniczni wykonali planowaną liczbę roboczodniówek kontrolnych, a miernik przyrównujący tę wartość do liczby pracowników zatrudnionych w ruchu podmiotów objętych nadzorem urzędów górniczych nieznacznie przekroczył zakładaną wartość 12%. Część progów satysfakcji została, podobnie jak w poprzednich latach, przekroczona. Wykonano m.in. więcej, niż zaplanowano kontroli: działów BHP w odkrywkowych i otworowych zakładach górniczych, robót strzałowych w odkrywkowych zakładach górniczych czy funkcjonowania funduszu likwidacji zakładu górniczego. Z własnych urządzeń pomiarowych korzystano w trakcie większej liczby roboczodniówek kontrolnych, niż założono w planie. Wykonano więcej niż planowano roboczodniówek kontrolnych na zmianach innych niż pierwsza.

W skali całego planu operacyjnego osiągnięte wartości dla 3 z 44 mierników odbiegały jedynie nieznacznie od poziomu satysfakcji, który zamierzano osiągnąć na koniec roku.

W związku ze zmianami w strukturze organizacyjnej urzędów górniczych nie osiągnięto zakładanego poziomu wykonania jednego miernika.

Niewielki ułamek stanowią również niewykonane, w całości lub częściowo, zadania. Z 56 zadań zaplanowanych do realizacji w 2015 r. nie zrealizowano, z przyczyn obiektywnych, tylko 4.

Jako że w zdecydowanej większości przypadków osiągnięte wartości mierników i zadań były zgodne z założeniami planu lub bliskie planowanym, całościową realizację planu operacyjnego ocenia się pozytywnie. Należy podkreślić, że stosowany obecnie system planowania działalności urzędów górniczych wypełnia dobrze swoje zadanie, pozwalając na wyznaczenie priorytetów pracy, a następnie na stałe monitorowanie stopnia ich realizacji. W połączeniu z prowadzonym na odpowiednim poziomie zarządzaniem ryzykiem, daje również możliwość ewentualnych działań korygujących z odpowiednim wyprzedzeniem.

2. Działalność podstawowa urzędów górniczych

2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych

Plan ruchu zakładu górniczego jest sporządzany przez przedsiębiorcę, odrębnie dla każdego zakładu górniczego. Plan ten, sporządzany z uwzględnieniem warunków określonych w koncesji oraz w projekcie zagospodarowania złoża, m.in. określa szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia:

- wykonywania działalności objętej koncesją,
- bezpieczeństwa powszechnego,
- bezpieczeństwa pożarowego,
- bezpieczeństwa osób przebywających w zakładzie górniczym, w szczególności dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy,
- racjonalnej gospodarki złożem,
- ochrony elementów środowiska,
- ochrony obiektów budowlanych,
- zapobiegania szkodom i ich naprawy.

Plan ruchu zakładu górniczego podlega zatwierdzeniu w drodze decyzji przez właściwy organ nadzoru górniczego. Zmiany tego planu dokonuje się w formie dodatku do planu, przede wszystkim w trybie przewidzianym dla zatwierdzenia planu.

W 2015 r. dyrektorzy OUG wydali łącznie 2 236 decyzji dotyczących planów ruchu zakładów górniczych, w tym 873 decyzje w sprawie zatwierdzenia planów ruchu oraz 1 363 decyzje w sprawie zatwierdzenia dodatków do planów ruchu.

Zestawienie liczby zatwierdzonych planów ruchu oraz dodatków do planów ruchu przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba planów ruchu i dodatków do planu ruchu zatwierdzonych w 2015 r.

Lp.	Okręgowy Urząd Górniczy	Liczba planów ruchu	Liczba dodatków do planów ruchu	Razem
1.	OUG w Gdańsku	86	18	104
2.	OUG w Gliwicach	45	147	192
3.	OUG w Katowicach	74	235	309
4.	OUG w Kielcach	88	125	213
5.	OUG w Krakowie	93	103	196
6.	OUG w Krośnie	43	116	159
7.	OUG w Lublinie	68	54	122
8.	OUG w Poznaniu	176	108	284
9.	OUG w Rybniku	31	237	268
10.	OUG w Warszawie	89	56	145
11.	OUG we Wrocławiu	80	164	244
	Razem	873	1 363	2 236

2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych

W zakładach górniczych stosuje się m.in. wyroby spełniające wymagania dotyczące oceny zgodności lub dopuszczone do stosowania w zakładach górniczych, w drodze decyzji wydanej przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego.

Decyzję o dopuszczeniu wyrobu do stosowania w zakładach górniczych Prezes WUG wydaje po ustaleniu, że wyrób spełnia wymagania techniczne. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego jest także organem wyspecjalizowanym, działającym w ramach nadzoru rynku, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności w zakresie wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego.

W ramach nadzoru rynku w 2015 r. przeprowadzono ogółem 43 kontrole, w czasie których skontrolowano 141 wyrobów. W przypadku 16 wyrobów stwierdzono niezgodności z zasadniczymi i innymi wymaganiami. W 2015 r. zakończono 4 postępowania wszczęte w 2014 r. oraz przeprowadzono 4 postępowania w sprawie wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami. Wszystkie postępowania, ze względu na udowodnienie przez strony postępowań zgodności wyrobów z wymaganiami określonymi dla tych wyrobów, zostały zakończone bez konieczności podejmowania dalszych działań. Niezgodności z zasadniczymi wymaganiami stwierdzone w przypadku pozostałych 12 wyrobów zostały usunięte przez kontrolowanych w ramach dobrowolnych działań naprawczych.

Wykonując swoje ustawowe zadania, Prezes WUG wydał w 2015 r.:

- 299 decyzji o dopuszczeniu wyrobów przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych,
- 117 decyzji zmieniających warunki stosowania wyrobów wydanych we wcześniejszych decyzjach o dopuszczeniu wyrobów,
- 24 decyzje umarzające postępowanie w sprawie dopuszczenia wyrobu do stosowania w zakładach górniczych wobec braku przedmiotowości wniosku albo wycofania wniosku przez wnioskodawcę,
- 27 postanowień zobowiązujących producentów do przeprowadzenia w ruchu zakładu górniczego prób wyrobów w celu potwierdzenia prawidłowości przyjętych rozwiązań konstrukcyjnych.

2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń

Materiały wybuchowe stosowane w górnictwie

W zakładach górniczych mogą być stosowane materiały wybuchowe. W 2015 r. dyrektorzy OUG wydali łącznie 39 decyzji pozwalających na nabywanie, przechowywanie i używanie materiałów wybuchowych oraz 105 decyzji pozwalających na przechowywanie i używanie sprzętu strzałowego.

Prezes WUG nadaje numery identyfikacyjne i wpisuje do rejestru materiały wybuchowe przeznaczone do użytku cywilnego. W 2015 r. Prezes WUG wydał 25 świadectw nadania tych numerów identyfikacyjnych.

Oddanie do ruchu w zakładzie górniczym obiektów, maszyn, urządzeń, ścian i oddziałów

Na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym podstawowych obiektów, maszyn, urządzeń oraz niektórych ścian i oddziałów wymagane jest uzyskanie pozwolenia wydanego przez właściwy organ nadzoru górniczego. W 2015 r. wydano ogółem 312 takich pozwoleń.

W roku 2015 liczba decyzji dyrektora SUG pozwalających na oddanie do ruchu podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń podziemnego zakładu górniczego wyniosła 97. Decyzje te dotyczyły:

- 2 szybów i szybików wraz z wyposażeniem,
- 26 górniczych wyciągów szybowych,
- 3 stacji wentylatorów głównych,
- 39 centrali i dyspozytorni wraz z systemami łączności, bezpieczeństwa i alarmowania oraz magistralnymi sieciami telekomunikacyjnymi,
- 27 urządzeń, instalacji i sieci elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia, zasilających obiekty, maszyny i urządzenia objęte właściwością dyrektora SUG.

Natomiast dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych wydali 215 pozwoleń na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym podstawowych obiektów, maszyn, urządzeń oraz niektórych ścian i oddziałów.

Zgody na odstąpienie od wymagań przewidzianych w przepisach

W szczególnych przypadkach uzasadnionych warunkami bezpieczeństwa lub gdy jest to niezbędne do wprowadzenia postępu technicznego, przeprowadzenia prac naukowo-badawczych lub doświadczalnych, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego na wniosek przedsiębiorcy może w drodze decyzji wyrazić zgodę na odstąpienie przez przedsiębiorcę od określonych wymagań przewidzianych w przepisach określających szczegółowe wymagania dotyczące prowadzenia ruchu poszczególnych rodzajów zakładów górniczych oraz szczegółowe wymagania dotyczące przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego.

W 2015 r. Prezes WUG wydał 99 decyzji w zakresie prowadzenia ruchu poszczególnych rodzajów zakładów górniczych, a także 31 decyzji w zakresie przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładów górniczych. Wydane decyzje dotyczyły w szczególności:

- ▶ zagrożenia wybuchem pyłu węglowego,
- ▶ zagrożeń wentylacyjnych,
- ▶ zagrożenia sejsmicznego i tąpnięciami,
- ▶ częstotliwości kontroli obudowy szybów i głównych wyrobisk,
- ▶ prowadzenia prac spawalniczych w podziemnych wyrobiskach górniczych,
- ▶ jazdy ludzi przenośnikami taśmowymi,
- ▶ urządzeń i instalacji elektroenergetycznych i teletechnicznych,
- ▶ górniczych wyciągów szybowych,
- ▶ używania środków strzałowych.

Pozwolenia budowlane

Górnictwo jest obecnie jedyną dziedziną gospodarki, dla której ustawowe zadania administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego wykonują organy specjalistyczne. Podkreślić należy, że w odróżnieniu od organów powszechnych, które tworzą odrębne struktury w zakresie administracji architektoniczno-budowlanej oraz nadzoru budowlanego, działalność organów nadzoru górniczego obejmuje równoległe obydwa obszary spraw. Skalę działalności urzędów górniczych w sferze budownictwa obrazuje przede wszystkim liczba nadzorowanych na terenie całego kraju obiektów budowlanych zakładu górniczego. Według stanu na 31 grudnia 2015 r. jest ich 11 062 (3 245 budynków i 7 817 budowli). Funkcjonują one w strukturach 637 zakładów górniczych.

Wykonując ustawowe zadania administracji architektoniczno-budowlanej, w 2015 r. organy nadzoru górniczego wydały łącznie 313 decyzji o pozwoleniu na wykonywanie robót budowlanych. Na liczbę tę składa się 269 decyzji, których przedmiotem były obiekty nowo wznoszone bądź przebudowa lub remont obiektów istniejących, oraz 44 decyzje zezwalające na rozbiórkę obiektów budowlanych zakładu górniczego. Wydano ponadto 17 decyzji o zmianie pozwolenia na budowę. Prowadzono 377 postępowań w sprawach zgłoszeń robót budowlanych, dokonywanych w trybie art. 30 ust. 1 lub art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. — Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r. poz. 1409, z późn. zm.). Po zakończeniu realizacji inwestycji wydano 61 decyzji o pozwoleniu na użytkowanie. W ramach uprawnień nadzoru budowlanego w 4 przypadkach wstrzymano roboty budowlane prowadzone z naruszeniem przepisów prawa.

Warto odnotować, że w obszarze właściwości rzeczowej nadzoru budowlanego w dziedzinie górnictwa, w 2015 r. nie zaistniały żadne zdarzenia o charakterze katastrofy budowlanej.

2.4. Badanie prawidłowości projektowanych rozwiązań technicznych w górnictwie oraz rozwiązań stosowanych lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorcę

Przy wykonywaniu zadań wynikających z nadzoru i kontroli nad ruchem zakładu górniczego właściwy organ nadzoru górniczego może badać prawidłowość rozwiązań stosowanych lub przewidzianych przez przedsiębiorcę do stosowania, także przez skierowanie określonego zagadnienia do rozpatrzenia przez jedną z Komisji powołanych przez Prezesa WUG. Właściwy organ nadzoru górniczego (także Prezes WUG) może w drodze decyzji nakazać przedsiębiorcy sprawdzenie prawidłowości stosowanych (lub przewidzianych do stosowania) rozwiązań, a także wskazać sposób tego sprawdzenia. Prezes WUG może także sfinansować dokonanie takich badań ze środków własnych.

Badana jest w pierwszym rzędzie prawidłowość projektowanych rozwiązań technicznych w zakładach górniczych, szczególnie w trakcie kontroli odbiorczych przeprowadzanych przed wydaniem pozwolenia na oddanie do ruchu obiektów, maszyn, urządzeń, ścian i oddziałów. W 2015 r. w uzasadnionych przypadkach przeprowadzane były kontrole doraźne, mające na celu sprawdzenie prawidłowości projektowanych rozwiązań technicznych lub zmian w urządzeniach i maszynach. Ponadto sprawdzano prawidłowość rozwiązań technicznych w przypadkach, gdy po wprowadzeniu zmian w urządzeniach energomechanicznych wymagane było pozwolenie na ich ponowne oddanie do ruchu. Jednak w równym stopniu badane są rozwiązania organizacyjne, logistyczne i inne, mające wpływ na bezpieczeństwo pracy w zakładach górniczych.

W górnictwie otworowym – w eksploatowanych, modernizowanych i nowo budowanych kopalniach – narzędziem odpowiedzialnym za bezpieczeństwo prowadzonego procesu wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego jest system BPCS (Basic Process Control System) – system sterowania i pomiarów oparty o systemy wizualizacyjne. Kieruje on procesem wydobywania zgodnie z nastawami i założonymi w projekcie parametrami. W przypadku odstępstwa od parametrów projektowych i osiągnięcia stanów alarmowych, nadzór nad procesem wydobywczym przejmuje system SIS (Safety Instrumented System) – system automatyki zabezpieczeniowej, wykonujący założone funkcje bezpieczeństwa w przypadku braku reakcji operatora na sygnały alarmowe.

W górnictwie otworowym siarką ważnym elementem profilaktyki w zakresie bezpieczeństwa pracy jest właściwe funkcjonowanie systemu otworów odprężających. Odprężanie złoża odbywa się przez otwory odprężające, uzbrojone w kolumny techniczne, przygotowane do eksploatacji, poeksploatacyjne lub produkcyjne i prowadzone jest w zasięgu najbliższej strefy wytopu oraz przesuwane wraz z postępem eksploatacji.

Bezpieczeństwo prowadzenia robót wiertniczych jest ściśle związane z przygotowaniem, wyposażeniem technicznym i właściwym funkcjonowaniem monitoringu oraz rejestracją parametrów gazów, w tym stężenia metanu, a także toksycznego siarkowodoru wydzielającego się w systemie oczyszczania płuczki. Czujniki rejestrujące wydzielanie się gazów obsługiwane są przez serwis pomiarowy i połączone z sygnalizacją alarmową, zarówno świetlną, jak i dźwiękową, włączającą się w przypadku osiągnięcia alarmowych progów stężeń. Serwis ten rejestruje i dokumentuje również parametry technologiczne wiercenia, w tym parametry fizyczne i stan (bilans) płuczki w obiegu płuczkowym. Zagadnienie to jest istotne w przypadku niespodziewanego nawiercenia poziomu o anomalnie wysokim ciśnieniu złożowym oraz podczas dowiercania i przewiercania poziomów złożowych, gdzie każda zmiana gęstości płuczki, powodująca zachwianie równowagi ciśnienia złożowego i hydrostatycznego lub zmniejszenie ciśnienia hydrostatycznego w trakcie jej zaniku, może doprowadzić do dopływu płynu złożowego do otworu i jego niekontrolowanego wypływu – erupcji. Opanowanie tego zjawiska zależy od właściwie dobranego i sprawnie działającego zabezpieczenia przeciwerupcyjnego.

Przeprowadzone kontrole rozwiązań stosowanych w górnictwie otworowym i wiertnictwie nie wykazały nieprawidłowości w powyższym zakresie.

W styczniu 2015 r. Prezes WUG powołał Zespół ds. analizy produktów finalnych zadań badawczych i projektów, realizowanych w ramach strategicznego projektu badawczego pt. „Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach”. W skład Zespołu kierowanego przez dyrektora Departamentu Górnictwa Podziemnego i Odkrywkowego WUG wchodzi przedstawiciele departamentów: Górnictwa Podziemnego i Odkrywkowego, Górnictwa Otworowego i Wiertnictwa, Energomechanicznego i Prawnego WUG oraz okręgowych urzędów górniczych w Gliwicach, Katowicach i Rybniku. Jego zadaniem priorytetowym jest skonstatowanie zakończonych zadań badawczych poprzez transformację wniosków z nich wynikających do praktycznego zastosowania w zakładach górniczych poprzez:

- wprowadzenie nowego przepisu prawa (bądź nowelizacji obowiązującego),
- zastosowanie instrukcji, wytycznych lub norm,
- propagowanie dobrych praktyk.

W 2015 r. odbyło się 8 posiedzeń Zespołu, w trakcie których:

- wypracowano wspólne stanowisko w zakresie dotyczącym zadania badawczego nr 1: „Opracowanie nowej kategoryzacji zagrożeń naturalnych w podziemnych zakładach górniczych wraz z jej doświadczalną weryfikacją”,
- rozpoczęto analizę zadania badawczego nr 2: „Opracowanie zasad projektowania robót górniczych w warunkach występowania skojarzonego zagrożenia metanowo-pożarowego w aspekcie systemów przewietrzania w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny”.

Końcowe stanowiska w zakresie poszczególnych zadań były przekazywane w formie raportu przedstawicielowi WUG w zespole powołanym przez Ministra Gospodarki, zajmującym się między innymi oceną efektów strategicznego projektu badawczego pt. „Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach”.

2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska

Opiniowanie projektów zagospodarowania złóż

Obowiązek opiniowania przez organy nadzoru górniczego projektów zagospodarowania złóż oraz dodatków do tych projektów został wprowadzony do Pgg ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1133 oraz z 2016 r. poz. 566). Opiniowaniu podlegają projekty złóż kopalin określonych w art. 10 ust. 1 tej ustawy, z wyłączeniem złóż węglowodorów, tj. jedynie złóż węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu oraz kamieni szlachetnych. W powyższych sprawach organy nadzoru górniczego pełnią funkcję organu eksperckiego wyrażającego stanowisko dla przedsiębiorcy, jeszcze przed wszczęciem postępowań prowadzonych przez organy koncesyjne. W 2015 r. zaopiniowano ogółem 11 projektów zagospodarowania złóż i 18 dodatków do tych projektów. Zdecydowana większość opinii (24) dotyczyła złóż węgla kamiennego.

Ochrona zasobów złóż kopalin

Podstawową formułą działania organów nadzoru górniczego w odniesieniu do gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania jest bezpośredni nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych (podziemnych, odkrywkowych, wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi). W tym też zakresie, w procesie opiniowania projektów zagospodarowania złóż, zatwierdzania planów ruchu zakładów górniczych oraz podczas przeprowadzanych kontroli, urzędy górnicze egzekwowały:

- realizację wymagań w zakresie wykorzystania zasobów złóż kopalin określonych w koncesjach oraz projektach zagospodarowania złóż,
- prawidłową i racjonalną gospodarkę złożami kopalin w procesie ich wydobywania oraz prawidłowe prowadzenie ewidencji zmian zasobów złóż w operatach ewidencyjnych zasobów złóż kopalin,
- sporządzanie, aktualizację i uzupełnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej,
- rozpoznawanie i dokumentowanie warunków geologicznych zalegania złoża,
- wymagania dotyczące prawidłowej geologicznej obsługi zakładów górniczych.

Nadzorem objęte były kopalnie zarówno złóż surowców energetycznych, jak i metalicznych, chemicznych i skalnych. Ogółem w zakresie mierniczo-geologicznym pracownicy urzędów górniczych wykonali 3 315 roboczodniówek kontrolnych, stwierdzając przy okazji szereg nieprawidłowości, które skutkowały wydaniem decyzji, zaleceń oraz zastosowaniem środków represyjnych.

Uzgodnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778), projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – w odniesieniu do zagospodarowania terenów górniczych – wymaga uzgodnienia z właściwym organem nadzoru górniczego. W 2015 r. dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych uzgodnili 627 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W prowadzonych w tych sprawach postępowaniach zwracano uwagę, aby projektowane rozwiązania planistyczne z jednej strony umożliwiały wykonywanie przez przedsiębiorców górniczych uprawnień wynikających z koncesji na wydobywanie kopaliny, a z drugiej zapewniały zachowanie warunków bezpieczeństwa ludzi i ochrony środowiska na terenach objętych wpływami eksploatacji. Podkreślić należy, że w ogólnej liczbie uzgodnień niewielki udział miały uzgodnienia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych lub ich fragmentów, sporządzanych w trybie art. 104 ust. 2 Pgg. W 2015 r. organy nadzoru górniczego uzgodniły jedynie 9 tego rodzaju planów.

Opiniowanie projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Z mocy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dla obszaru w granicach administracyjnych gminy sporządza się obowiązkowo studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Choć studium nie jest aktem prawa miejscowego, to stanowi istotny element polityki urbanistycznej.

W studium uwzględnia się m.in. zagrożenia dla bezpieczeństwa ludności i jej mienia oraz występowanie: obszarów zagrożeń geologicznych, udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych i terenów górniczych. Określa się w nich m.in. obiekty lub obszary, dla których w złożach kopalin wyznacza się filar ochronny, oraz obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

Organy nadzoru górniczego uczestniczą w procesie tworzenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin obejmujących tereny górnicze. W 2015 r. wydały 315 opinii odnoszących się do tych opracowań planistycznych.

Uzgodnianie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania na terenach górniczych

Przedmiotem uzgodnienia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu przez organy nadzoru górniczego jest określenie wpływów dokonanej i planowanej eksploatacji górniczej, które powinny być brane pod uwagę w fazie projektowania i realizacji inwestycji, dla zapewnienia bezpieczeństwa konstrukcji obiektu, a także minimalizowania uciążliwości podczas jego użytkowania. W 2015 r., w oparciu o przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wydano 3 970 postanowień uzgadniających zamierzenia budowlane na terenach górniczych (794 w sprawach lokalizacji inwestycji celu publicznego i 3 176 dotyczących warunków zabudowy). Dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych zaopiniowali również 156 inwestycji realizowanych na terenach górniczych w trybie przepisów „specustaw”. Najwięcej opinii (117) dotyczyło przedsięwzięć objętych ustawą z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2031). Opiniowano też inwestycje realizowane na podstawie ustaw: o transporcie kolejowym; o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego; o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych; o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowy przeciwpowodziowych; o inwestycjach w zakresie terminalu gazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu oraz o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych.

Ponadto na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235, z późn. zm.) – głównie na wnioski inwestorów i projektantów – wydano 747 informacji o warunkach górniczo-geologicznych dla zamierzeń inwestycyjnych na terenach górniczych.

Opiniowanie projektów zadań proekologicznych w górnictwie

Na podstawie art. 411 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 672 i 831), Prezes WUG opiniuje wnioski przedsiębiorców o dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej: NFOŚiGW) zadań o charakterze proekologicznym z zakresu górnictwa. W związku z tym w 2015 r. wydano opinie w odniesieniu do 14 wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu górnictwa, przesłanych przez Prezesa NFOŚiGW, złożonych przez następujące podmioty:

- Urząd Miejski w Jaworznie – wniosek pn.: „Rekultywacja i ochrona powierzchni ziemi na obszarze dawnego składowiska odpadów pogórnich Rejon Piłsudski w Jaworznie”;
- Wyższy Urząd Górniczy – wniosek pn.: „Doposażanie organów nadzoru górniczego w sprzęt służący do monitorowania eksploatacji kopalin”;
- Kopalnię Soli „Wieliczka” S.A. – wnioski pn.:
 - „Ochrona powierzchni ziemi i zasobów wód nad wyeksploatowanymi komorami poziomu I poprzez wodoszczelną likwidację otworów TP-1, TP-6 i zabezpieczenie szybu Paderewski”;
 - „Ochrona powierzchni ziemi oraz zasobów wód podziemnych i powierzchniowych przed negatywnymi skutkami zawału komór Geramb i Fryderyk August”;
 - „Ochrona powierzchni ziemi oraz zasobów wód podziemnych i powierzchniowych przed negatywnymi skutkami zawału komór Baum”;
- SRK S.A. – wnioski pn.:
 - „Rekultywacja techniczna i biologiczna osadników I i II w Woliborzu”;
 - „Rekultywacja osadników mułowych C-I, C-II, C-III, C-IV po byłej KWK Jan Kanty w Jaworznie”;
 - „Rekultywacja terenu przemysłowego byłej KWK Miechowice w Bytomiu”;
 - „Rekultywacja 5 osadników byłej kopalni Centrum” (zmiana zakresu rzeczowo-finansowego),
 - „Rekultywacja oddziałów leśnych 275 i 280 Nadleśnictwa Chrzanów Leśnictwa Podłęże”;
 - „Rekultywacja terenów zdegradowanych i uregulowanie stosunków wodnych na terenie niecki bezodpływowej tzw. Montometu w Piekarach Śląskich”;
 - „Rekultywacja oddziałów leśnych 263, 271, 284 i 285 Nadleśnictwa Chrzanów Leśnictwa Podłęże”;
- Centralną Stację Ratownictwa Górniczego S.A. – wnioski pn.:
 - „Zakup specjalistycznego sprzętu ratowniczego”;
 - „Zakup specjalistycznych aparatów regeneracyjnych z przyrządami kontrolno-pomiarowymi”.

Opiniowanie kierunków rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górnictw

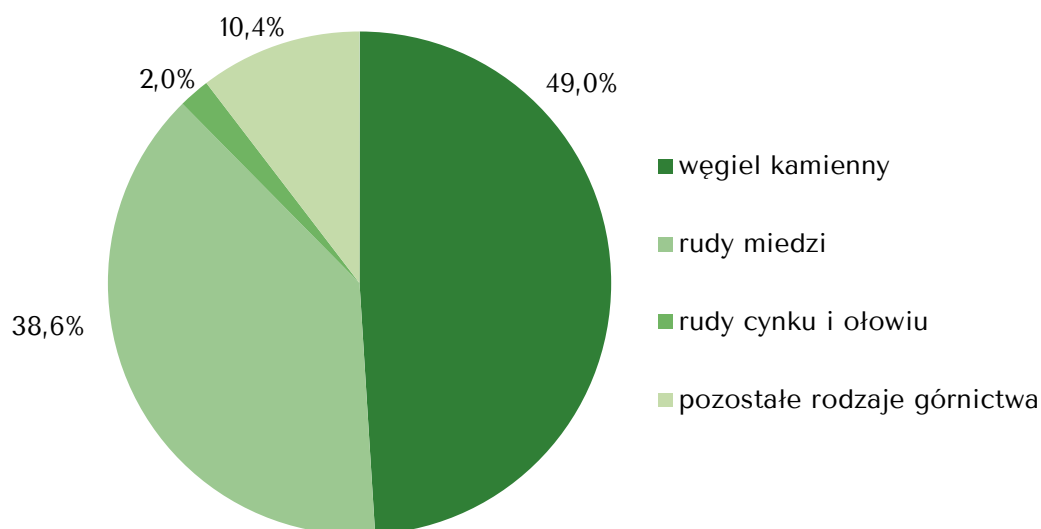
Obowiązek opiniowania przez organy nadzoru górnictwa decyzji w sprawach rekultywacji gruntów po działalności górniczej wynika z art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 909, z późn. zm.).

Organy nadzoru górnictwa uczestniczą w szerokim zakresie w postępowaniach dotyczących rekultywacji gruntów po działalności górniczej. W 2015 r. wydano ogółem 1 042 postanowień w sprawach rekultywacji gruntów, w tym 446 postanowień opiniujących uznanie rekultywacji za zakończoną.

Ograniczenie szkodliwego oddziaływania górnictwa na środowisko

W 2015 r. opracowano raporty w sprawie: gospodarki odpadami wydobywczymi w 2014 r., zagospodarowania wód kopalnianych w 2014 r., a także rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górnictw w 2014 r. Z ww. opracowań wynika, że:

1. W 2014 r. nadzorowane zakłady górnictwa wytworzyły 75,7 mln t odpadów wydobywczymi. W porównaniu do 2013 r. stanowi to spadek ilości tych odpadów o 1,0 mln t (ok. 1,3%). Procentowy udział odpadów wydobywczymi przypadających na poszczególne rodzaje górnictwa przedstawiono na wykresie 1.

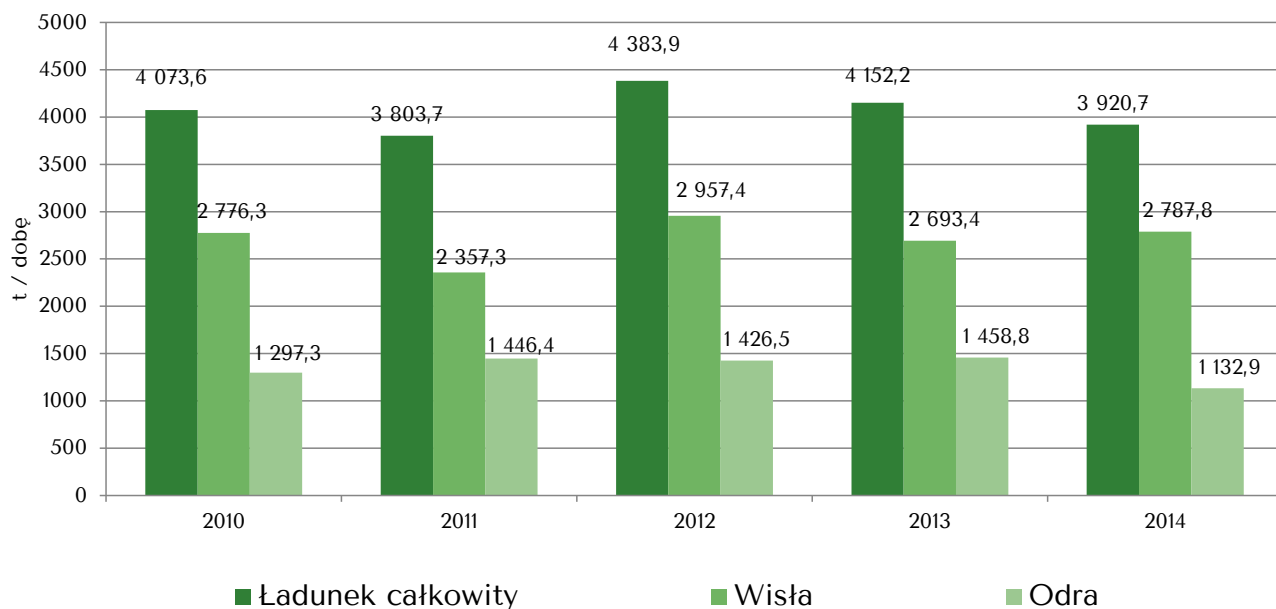
Wykres 1. Procentowy udział odpadów wydobywczymi wytworzonych przez poszczególne rodzaje górnictwa w 2014 r.

Największa ilość odpadów wydobywczymi, bo 49,0% (tj. 37,1 mln t), powstała w kopalniach węgla kamiennego, w tym w kopalniach zlokalizowanych w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym (31,5 mln t), a w kopalni Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A. w Lubelskim Zagłębiu Węglowym – 5,6 mln t. W 2014 r. w górnictwie węgla kamiennego wytworzono o 1,3 mln t (tj. o ok. 3,5%) więcej tych odpadów niż w roku poprzednim. Nieco mniejsza ilość tych odpadów – 38,6% (29,2 mln t) – wytworzona została w górnictwie rud miedzi, co oznacza wzrost o 0,4 mln w stosunku do 2013 r. Górnictwo rud cynku i ołowiu, reprezentowane przez jedyny czynny jeszcze zakład górniczy, Kopalnię „Olkusz-Pomorzany”, wytworzyło w 2014 r. odpady wydobywcze w ilości 1,5 mln t, co stanowiło 2,0% całości przychodu tych odpadów (tyle, ile w roku poprzednim). Pozostałe gałęzie górnictwa wytworzyły łącznie 7,9 mln t (10,4%) odpadów wydobywczymi.

W 2014 r. przychód mas ziemnych lub skalnych (w tym nadkładu), niepodlegających przepisom o odpadach, wyniósł 486,8 mln t, co stanowi 86,5% całości nieprzydatnego materiału skalnego wydobytego w górnictwie (dla porównania przychód odpadów wydobywczymi wynosił 75,7 mln t). Masy te to w 96% (tj. 467,1 mln t) nadkład usuwany w trakcie eksploatacji węgla brunatnego.

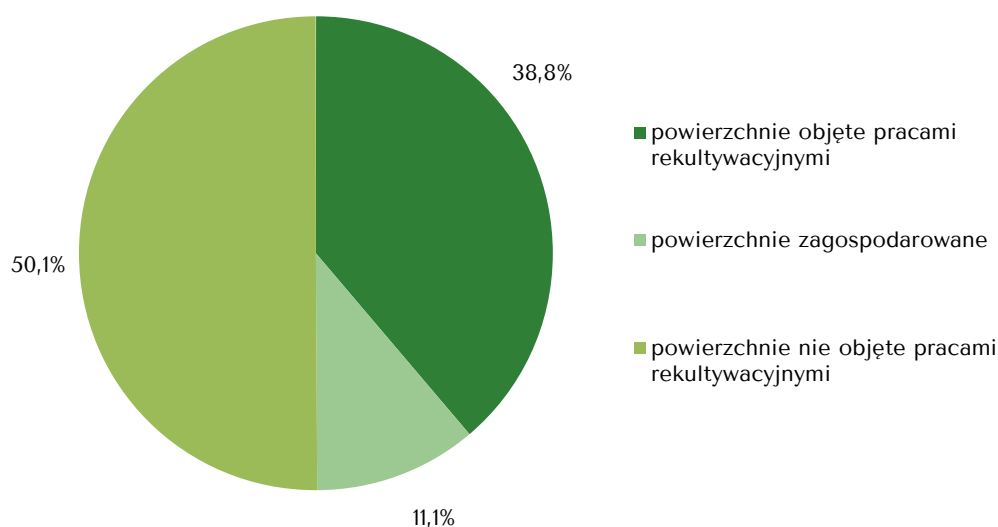
2. W 2014 r. całkowity dopływ wód do zakładów górniczych wynosił 3,0 mln m³/d, z czego do kopalń: węgla brunatnego – 44,9%, węgla kamiennego – 20,9%, surowców skalnych – 18,2%, rud cynku i ołowiu 12,8%, a do kopalń pozostałych rodzajów górnictwa – 3,2%.

Dopływ wód zasolonych dotyczył głównie górnictwa podziemnego i kształtuje się od kilku lat na zbliżonym poziomie. Według danych za 2014 r. bilans dopływu wód zasolonych przedstawiał się następująco: górnictwo węgla kamiennego – 53,1%, górnictwo rud cynku i ołowiu – 34,3%, górnictwo rud miedzi – 9,5% oraz pozostałe rodzaje górnictwa – 3,1%. Dopływ wód słodkich występuje natomiast głównie w zakładach odkrywkowych, gdzie zanotowano 83,9% dopływu wszystkich wód. Pozostała ilość stwierdzona została w podziemnych (15,9%) oraz w otworowych (0,2%) zakładach górniczych. Najistotniejszym zanieczyszczeniem pojawiającym się w wodach powierzchniowych w wyniku działalności kopalń węgla kamiennego jest ładunek chlorków i siarczanów. Wartości ogólnego ładunku chlorków i siarczanów zrzucanych do cieków powierzchniowych w latach 2010-2014 przedstawiono na wykresie 2.

Wykres 2. Ładunek soli wprowadzany wraz z wodami do rzek w latach 2010-2014

3. Powierzchnia gruntów zajętych pod działalność górnictw w 2014 r. wynosiła 40 841,5 ha. Zakłady górnicze wydobywające surowce energetyczne użytkowały 59,1% powierzchni całkowitej zajętej pod działalność górnictw, natomiast zakłady górnicze wydobywające surowce chemiczne i skalne oraz kruszywa – 40,0%. Pozostałe 0,9% powierzchni użytkowały zakłady wydobywające rudy metali nieżelaznych.

Wykres 3. Rekułtywacja i zagospodarowanie terenów po działalności górnictw w stosunku do występujących potrzeb (stan na 31 grudnia 2014 r.)

Powierzchnia gruntów, które po zakończeniu działalności górniczej wymagają rekultywacji, wynosiła w 2014 r. 8 792,6 ha, co stanowiło 21,5% całkowitej powierzchni gruntów użytkowanych przez górnictwo. Stan rekultywacji i zagospodarowania terenów po działalności górniczej przedstawiono na wykresie 3.

W wyniku prac prowadzonych w 2014 r. zakończono rekultywację 770,4 ha gruntów zdegradowanych w wyniku wydobywania kopalin. Stanowi to 8,8% całkowitej powierzchni gruntów wymagających rekultywacji. Największą część gruntów, bo obszar o powierzchni 524,1 ha, tj. 68,0% powierzchni zrekultywowanej ogółem, zrekultywowało górnictwo surowców skalnych. Powierzchnia gruntów, których zagospodarowanie zakończono w 2014 r., wyniosła ogółem 743,5 ha, z czego 341,8 ha zagospodarowało górnictwo surowców skalnych i kruszyw. Górnictwo węgla brunatnego oraz węgla kamiennego zagospodarowały odpowiednio 166,3 i 167,9 ha gruntów zrekultywowanych.

Ochrona obiektów budowlanych na terenach górniczych i pogórnicznych

Prowadzona przez przedsiębiorców górniczych eksploatacja kopalin, w szczególności metodą podziemną, skutkuje ujawnianiem się jej wpływów na powierzchni terenu i w obiektach budowlanych. Wpływy te charakteryzuje zróżnicowana wielkość oraz zasięg oddziaływania. Przyjmują one postać deformacji ciągłych, deformacji nieciągłych oraz oddziaływań dynamicznych – wstrząsów górotworu. Przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, ochrony elementów środowiska, ochrony obiektów budowlanych, zapobiegania szkodom i ich naprawy ujmowane są przez przedsiębiorców górniczych w planach ruchu, których treść określono w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych (Dz. U. poz. 372). W 2015 r. egzekwowano od przedsiębiorców górniczych wykonanie zaleceń określonych w „Wytycznych w zakresie minimalnych wymagań treści planów ruchu podziemnych zakładów górniczych w aspekcie ochrony powierzchni”. Kontrolowano dokumentowanie wpływów eksploatacji górniczej na powierzchnię, w tym wpływu wstrząsów generowanych działalnością górniczą na powierzchnię w stosunku do wyników pomiarów geodezyjnych i osiągniętych wskaźników deformacji na liniach obserwacyjnych i punktach rozproszonych. Zwiększony nacisk położono na wytypowane przez organy nadzoru górniczego obszary szczególnie zagrożone, gdzie analizę oddziaływania górniczego na obiekty budowlane, obiekty inżynierskie i infrastruktury technicznej oraz stosunki wodne występujące na terenie tych obszarów przeprowadzono w okresach kwartalnych. W procesie decyzyjnym organy nadzoru górniczego wspomagane są przez powołaną przez Prezesa WUG Komisję do spraw Ochrony Powierzchni.

Od szeregu lat w Wyższym Urzędzie Górniczym prowadzone jest też monitorowanie zakresu działalności górniczej w granicach filarów ochronnych i terenów chronionych, z uwagi na ich szczególny charakter. Corocznie opracowywane są raporty ujmujące kierunki zmian w zakresie wydobywania węgla kamiennego, rud miedzi, rud cynku i ołowiu. Z danych zawartych w opracowanym w 2015 r. raporcie o zakresie eksploatacji górniczej pod terenami chronionymi w 2014 r. wynika, iż wydobywanie węgla kamiennego z zastosowaniem podsadzki w dalszym ciągu maleje i w 2014 r. wyniosło 1,4 mln t, co stanowiło jedynie 2,0% wydobywania ogólnego. W zależności od rodzaju eksploatowanej kopaliny, wydobywanie z filarów ochronnych z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej wyniosło: 7,7% dla węgla kamiennego, 47,7% dla rud miedzi, 73,0% dla rud cynku i ołowiu.

Największe wydobywanie z filarów ochronnych uzyskują kopalnie węgla kamiennego, co jest uzasadnione ich liczbą. Jednakże wydobywanie to sukcesywnie maleje. W stosunku do danych z 2005 r. spadek ten wynosi już 30,0%. Co jednak istotniejsze, w tym samym okresie wydobywanie z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej zmalało o 66,3%. Wydobywanie rud miedzi z filarów ochronnych również maleje. Począwszy od 2002 r., szczytowego dla tego wydobywania, spadek wynosi już 57,0%. W tym samym okresie spadek wydobywania z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej osiągnął wielkość 56,8%. Tendencja spadkowa występuje również w przypadku wydobywania rudy cynku i ołowiu. Spadek ogólnego wydobywania tej rudy od 2002 r. osiągnął już 49,0%, a w przypadku eksploatacji z filarów ochronnych – 70,0%. W porównaniu z ww. kopalinami wielkości wydobywania rudy były i są nieznaczne, jednakże – co istotniejsze – w procesie realizacji robót eksploatacyjnych podsadzka hydrauliczna ma nadal znaczący udział, który w 2014 r. wyniósł 73,0%.

2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień

Do 26 listopada 2015 r., tj. przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 listopada 2015 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw, Prezes WUG posiadał kompetencje w zakresie uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 63, poz. 394, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 listopada 2007 r. w sprawie upoważnienia do uznawania kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych (Dz. U. Nr 216, poz. 1612). Zgodnie z (uchylonym z dniem 17 marca 2016 r.) art. 11a ust. 2 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.), nadzór nad Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego przejął z dniem 27 listopada 2015 r. na kilka miesięcy minister właściwy do spraw gospodarki złożami kopalin. Dział ten, zgodnie z art. 11a ust. 1 pkt 4 znowelizowanej ustawy, obejmuje sprawy kwalifikacji w zakresie górnictwa.

Do 26 listopada 2015 r. Prezes WUG prowadził 6 postępowań w sprawie uznania kwalifikacji do wykonywania zawodu regulowanego. W stosunku do żadnej z wydanych do tego dnia decyzji nie został wniesiony wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Ponadto udzielano odpowiedzi na zapytania zarówno osób fizycznych, jak i przedsiębiorców górniczych na temat zasad oraz procedury uznawania kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych w przypadku kwalifikacji nabytych w takich państwach jak Republika Czeska oraz Ukraina.

Na podstawie art. 58 ust. 2 Pgg Prezes WUG stwierdzał kwalifikacje m.in. kierownika ruchu podziemnego zakładu górniczego, mierniczego górniczego, geologa górniczego, geofizyka górniczego w podziemnych zakładach górniczych, kierownika jednostki ratownictwa górniczego oraz kierownika okręgowej stacji ratownictwa górniczego w oparciu o rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2011 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. U. Nr 275, poz. 1628).

W 2015 r. do Prezesa WUG wpłynęło 15 wniosków o stwierdzenie kwalifikacji mierniczego górniczego oraz 31 wniosków o stwierdzenie kwalifikacji geologa górniczego. Przeprowadzono 7 egzaminów dla stwierdzenia kwalifikacji mierniczego górniczego, do których przystąpiło 14 osób (egzamin zdało 12) oraz 14 egzaminów dla stwierdzenia kwalifikacji geologa górniczego, do których przystąpiło 27 osób (egzamin zdało 26). W czterech przypadkach Prezes WUG odmówił dopuszczenia kandydatów do egzaminów, gdyż nie spełniali kwalifikacji zawodowych określonych w Pgg. Jedna osoba zwróciła się z prośbą o prolongatę terminu egzaminu z uwagi na problemy zdrowotne. Od początku funkcjonowania Komisji egzaminacyjnej do końca 2015 r. stwierdzono kwalifikacje 966 mierniczych górniczych, 923 asystentów mierniczych górniczych i 979 geologów górniczych.

W 2015 r. Prezes WUG stwierdził kwalifikacje:

- kierownika ruchu podziemnego zakładu górniczego wydobywającego węgiel kamienny – 28 osobom,
- kierownika ruchu podziemnego zakładu górniczego wydobywającego rudy metali – 3 osobom,
- kierownika ruchu innych rodzajów podziemnych zakładów górniczych – 4 osobom,
- kierownika ruchu zakładów prowadzących działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg – 9 osobom,
- geofizyka górniczego w podziemnych zakładach górniczych – 6 osobom.

Na podstawie art. 74 Pgg Prezes WUG nadaje uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego. Rzeczoznawcami mogą być zarówno osoby prawne, jak i osoby fizyczne. W 2015 r. wydano 90 decyzji nadających te uprawnienia, w następujących grupach:

- grupa I – maszyny wyciągowe,
- grupa II – naczynia wyciągowe,
- grupa III – zawieszenia naczyń wyciągowych i lin wyciągowych,
- grupa IV – liny wyciągowe,
- grupa V – wieże szybowe,
- grupa VI – koła linowe,
- grupa VII – zbrojenie szybowe,
- grupa VIII – urządzenia do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem,
- grupa X – urządzenia techniczne,
- grupa XI – obudowy zmechanizowane,
- grupa XII – roboty strzałowe,
- grupa XIII – obudowy kotwowe,
- grupa XIV – obudowy szybów,
- grupa XV – zagrożenie metanowe i pyłowe,
- grupa XVI – zagrożenie pożarowe,
- grupa XVII – zagrożenie wodne,
- grupa XVIII – zagrożenie wyrzutem gazów i skał,
- grupa XIX – zagrożenie tąpnięciami,
- grupa XXI – badanie rozwiązań technicznych poprzedzających wprowadzanie nowych systemów eksploatacji rud miedzi, cynku i ołowiu lub odmian tych systemów.

Zgodnie z art. 76 ust. 1 Pgg, wykaz osób, którym nadano uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego, jest zamieszczany w Biuletynie Informacji Publicznej WUG.

2.7. Przejmowanie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych

Prezes WUG, zgodnie z art. 166 ust. 1 pkt 3 Pgg, gromadzi i archiwizuje dokumentację mierniczo-geologiczną zlikwidowanych zakładów górniczych w Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej w Wyższym Urzędzie Górniczym oraz udostępnia tę dokumentację, na zasadach i w sposób określony w odrębnych przepisach.

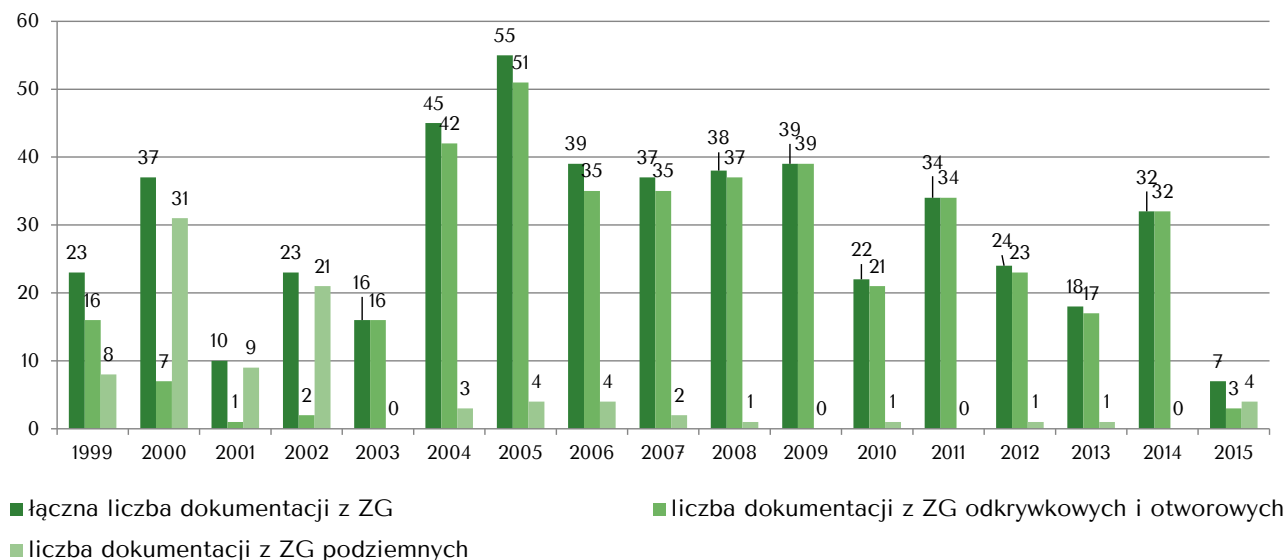
W 2015 r. Archiwum realizowało zadania wynikające z art. 166 ust. 1 pkt 3 Pgg, związane z obowiązkiem gromadzenia i archiwizowania dokumentacji mierniczo-geologicznych zlikwidowanych zakładów górniczych oraz ich udostępniania.

Gromadzenie i archiwizowanie dokumentacji mierniczo-geologicznej odbywało się na podstawie spisów zdawczo-odbiorczych sporządzonych przez stronę przekazującą, zgodnie z protokołami przekazania. Przejmowa-

ne mapy i dokumenty składowano na bieżąco, wykorzystując posiadane regały i mapniki metalowe z równoczesnym uzupełnieniem spisów i bazy danych.

W 2015 r. przejęto dokumentację mierniczo-geologiczną w pełnym lub częściowym zakresie z 7 zlikwidowanych zakładów górniczych. Narastająco, w okresie od 1999 do 2015 r., przejęto 517 dokumentacji, w tym 398 z odkrywkowych i otworowych zakładów górniczych oraz 114 z podziemnych zakładów górniczych (w tym z 39 kopalń węgla kamiennego).

Przebieg przejmowania dokumentacji w poszczególnych latach działalności Archiwum zobrazowano na wykresie 4.

Wykres 4. Liczba dokumentacji mierniczo-geologicznych przejętych przez Archiwum z zakładów górniczych w latach 1999-2015

Ponadto w trakcie przejmowania od 2013 r. znajdują się dokumentacje z 2 zakładów górniczych (Kopalnie Siarki Machów i Jeziórko), których zakończenie przekazywania przewidziane jest do końca 2016 r. W trzecim kwartale 2015 rozpoczęte zostało przekazywanie dokumentacji zlikwidowanej KWK „Rymer”, której przejmowanie również ma nastąpić do końca 2016 r.

Po weryfikacji oraz opisie dokumentów w bazie danych, Archiwum powiadamiało właściwe jednostki administracji państwowej i samorządowej oraz właściwy miejscowo oddział Archiwum Państwowego o przejęciu dokumentacji ze zlikwidowanego zakładu górniczego.

Na koniec 2015 r. w bazie danych zarchiwizowanych dokumentów zarejestrowano 22 150 jednostek archiwalnych będących pojedynczymi dokumentami lub zbiorami dokumentów. Zgromadzony zasób obejmuje ponad 93 000 dokumentów tekstowych i kartograficznych. Część dokumentów przetworzona jest do postaci elektronicznej. Niektóre dokumenty kartograficzne pozyskano w ramach współpracy z archiwami państwowymi i muzeami, co pozwoliło w znacznym stopniu poszerzyć wiedzę o terenach objętych dawnym płytkim kopalnictwem.

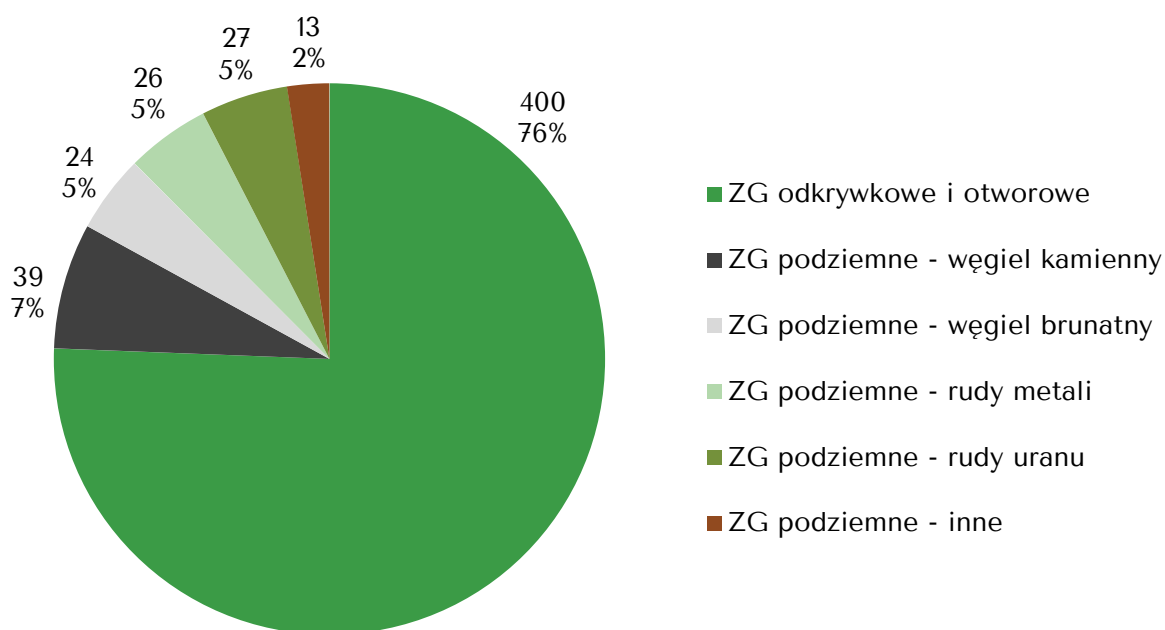
Od 2014 r. opracowywane są grupy przejętych dokumentów opisanych w bazie archiwum jako zespoły tymczasowe zawierające materiały z różnych zakładów górniczych. Do Archiwum przekazane zostały one w większości z archiwum zakładowego Wyższego Urzędu Górniczego, okręgowych urzędów górniczych, Państwowej Agencji Restrukturyzacji Górnictwa oraz Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica. Ponadto Archiwum pozyskało kopie dokumentów w formie elektronicznej z Archiwum Państwowego w Katowicach, muzeów w Zabrze, Tarnowskich Górach i Dąbrowie Górniczej. Dokumenty te pozwoliły na wydzielenie nowych zespołów archiwalnych dla zakładów górniczych zlikwidowanych w XIX i początkach XX w.

Do końca 2015 r. założono 400 zespołów archiwalnych dla zlikwidowanych zakładów górniczych odkrywkowych i otworowych oraz 129 zespołów archiwalnych dla zakładów górniczych prowadzących podziemną eksploatację. Na wykresie 5 przedstawiono liczbę oraz procentowy udział tych dokumentacji.

Udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej odbywało się głównie przez udzielanie informacji geologicznych oraz wykonywanie kopii dokumentów posiadanych w zasobach Archiwum.

Informacji udzielano na bieżąco w oparciu o wpływające wnioski dotyczące nieruchomości zlokalizowanych na terenach pogórnich. Były one sporządzane dla urzędów miejskich i gminnych, inwestorów oraz innych zainteresowanych osób. W 2015 r. sporządzono 862 informacje. Narastająco do końca 2015 r. udzielono zainteresowanym 9 315 pisemnych informacji. Liczbę informacji o terenach pogórnich wydanych w latach 2000-2015 przedstawiono na wykresie 6. Większość z nich udzielono dla celów związanych z inwestycjami i planowaniem

przestrzennym. Na wykresie 7 przedstawiono procentowy rozkład tematyki (celów) najczęściej udzielanych informacji przez Archiwum w 2015 r.

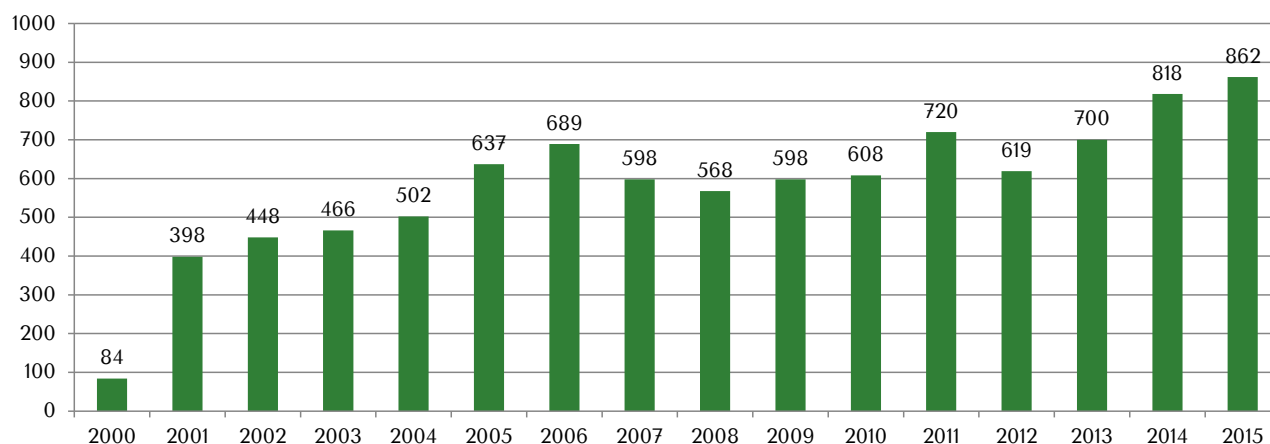

Wykres 5. Liczba oraz procentowy udział dokumentacji mierniczo-geologicznych z poszczególnych rodzajów zakładów górniczych (ZG) zgromadzonych w Archiwum (stan na 31 grudnia 2015 r.)

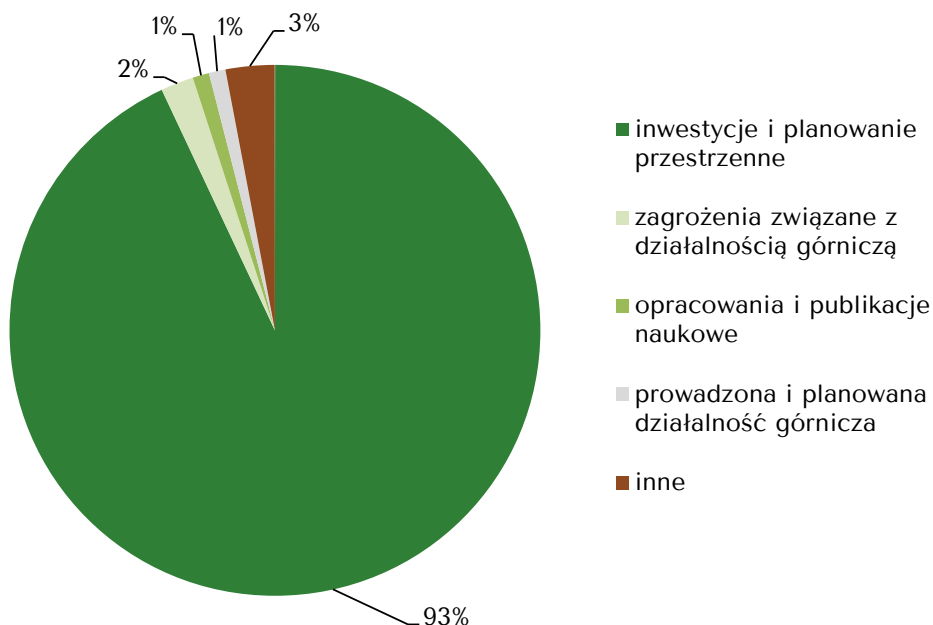
Informacji udzielano co do zasady odpłatnie (z zastrzeżeniem art. 26 ust. 4 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko). Suma opłat w 2015 r. wyniosła 16 259,19 zł. Ponadto zgromadzoną dokumentację, jak i jej spisy, udostępniano do wglądu w siedzibie Archiwum. Udzielano również wyjaśnień stronom składającym wnioski, dotyczących wydania dokumentacji i informacji o środowisku na terenach po działalności górniczej w celu wyjaśnienia podstaw prawnych, form i zakresu ich udostępniania.

W ramach wdrażania procedur związanych z zapewnieniem publicznego dostępu do informacji zamieszczano na stronie podmiotowej BIP Wyższego Urzędu Górniczego aktualny spis wraz z kartami informacyjnymi dokumentacji mierniczo-geologicznych zlikwidowanych zakładów górniczych. Na koniec 2015 r. zamieszczono łącznie 391 kart informacyjnych.

W celu poprawienia jakości usług świadczonych przez Archiwum, podejmowane są dodatkowe zadania w zakresie pozyskiwania oraz udostępniania zasobów i informacji o zlikwidowanych zakładach górniczych, ich działalności i oddziaływaniu na środowisko.

Wykres 6. Liczba informacji o terenach pogórnich wydanych w latach 2000-2015 przez Archiwum

Wykres 7. Cel informacji udzielanych przez Archiwum w 2015 r.

W 2015 r. dokonano:

- modernizacji aplikacji CAD-owych, stanowiących podstawowy składnik Systemu Informacji o Terenach Pogórnich,
- modernizacji komputerowej bazy danych „archiwum”,
- utworzenia nowej bazy kopii elektronicznych dokumentów tekstowych i kartograficznych,
- opracowania i wprowadzenia nowych wzorców skanowania archiwalnych dokumentów tekstowych i kartograficznych,
- utworzenia kart zespołów archiwalnych zawierających dane o zakładach górniczych oraz rodzaju i zakresie przejętej z nich dokumentacji dotyczących eksploatacji uranu,
- opracowania dokumentów dotyczących podziemnej eksploatacji węgla brunatnego.

2.8. Działalność kontrolna urzędów górniczych i dochodzenia powypadkowe

W ramach sprawowanego nadzoru i kontroli nad ruchem zakładów górniczych oraz pozostałych nadzorowanych podmiotów i jednostek, w zakresie rzeczowym określonym Pgg, urzędy górnicze wykonywały czynności inspekcyjno-techniczne, w ramach których realizowano działalność kontrolną.

Działalność kontrolna prowadzona była z uwzględnieniem wymogów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 584, z późn. zm.) oraz art. 154 Pgg.

Ponadto Prezes WUG, jako organ wyspecjalizowany, prowadził kontrole wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładów górniczych w oparciu o ustawę z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności.

Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych i Specjalistycznego Urzędu Górniczego

W ramach sprawowanego nadzoru i kontroli nad ruchem zakładów górniczych oraz nad pozostałymi podmiotami i jednostkami, pracownicy inspekcyjno-techniczni okręgowych urzędów górniczych i Specjalistycznego Urzędu Górniczego w 2015 r. wykonali 23 321 roboczodniówek, w tym 20 970 w ramach kontroli w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Tabela 2. Zbiorcze zestawienie roboczodniówek wykonanych w 2015 r. przez pracowników inspekcyjno-technicznych okręgowych urzędów górniczych i SUG

Pracownicy inspekcyjno-techniczni	wykonane roboczodniówki kontrolne w					pozostałe roboczodniówki wykonane w związku z				razem (6-10)
	zakładach górniczych	ośrodkach szkoleniowych	jednostkach ratownictwa górniczego	pozostałych przedsiębiorstwach	razem	ustaleniem stanu faktycznego przyczyn zdarzeń i wypadków	nadzorem nad akcjami ratowniczymi	nielegalną eksploatacją	innymi czynnościami	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
OUG w Gdańsku	87	0	0	32	119	0	0	86	6	211
OUG w Gliwicach	2 795	31	11	124	2 961	202	71	41	0	3 275
OUG w Katowicach	2 790	9	2	77	2 878	40	216	12	4	3 150
OUG w Kielcach	1 274	4	0	53	1 331	6	0	150	40	1 527
OUG w Krakowie	1 324	6	5	392	1 727	9	0	18	22	1 776
OUG w Krośnie	1 009	4	0	157	1 170	5	0	40	0	1 215
OUG w Lublinie	1 075	6	0	44	1 125	58	0	130	15	1 328
OUG w Poznaniu	1 336	5	8	232	1 581	39	0	165	0	1 785
OUG w Rybniku	2 521	19	2	43	2 585	178	14	23	70	2 870
OUG w Warszawie	976	7	0	47	1 030	0	0	204	5	1 239
OUG we Wrocławiu	2 051	11	1	82	2 145	291	7	78	32	2 553
SUG	2 130	23	0	165	2 318	74	0	0	0	2 392
Razem	19 368	125	29	1 448	20 970	902	308	947	194	23 321

Z ogólnej liczby 20 970 wykonanych roboczodniówek kontrolnych, w ramach kontroli planowanych wykonano 19 344 (92,2%) roboczodniówek, w ramach kontroli doraźnych – 1 508 (7,2%) roboczodniówek, a w ramach kontroli powtórnych – 118 (0,6%) roboczodniówek.

Z ogólnej liczby 23 321 roboczodniówek wykonanych przez okręgowe urzędy górnicze i SUG, 19 368 roboczodniówek wykonano w ramach kontroli w nadzorowanych zakładach górniczych.

Ponadto, realizując zadania wynikające z Pgg, pracownicy inspekcyjno-techniczni okręgowych urzędów górniczych i SUG wykonali:

- 902 roboczodniówki w ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń, w tym wypadków,
- 308 roboczodniówek w ramach nadzoru nad akcjami ratowniczymi,
- 947 roboczodniówek związanych z postępowaniem dotyczącym działalności bez wymaganej koncesji (nielegalna eksploatacja).

W ramach działalności kontrolnej zrealizowanej w 2015 r. w podziemnych zakładach górniczych przez Okręgowe Urzędy Górnicze w: Gliwicach, Katowicach, Rybniku, Lublinie, Wrocławiu oraz Specjalistyczny Urząd Górniczy na zmianach innych niż pierwsza wykonano 1 098 roboczodniówek, co stanowi 5,7% wszystkich roboczodniówek kontrolnych wykonanych w tych zakładach.

Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego

Pracownicy inspekcyjno-techniczni WUG w 2015 r. wykonali łącznie 2 351 roboczodniówek, w tym:

- 2 223 roboczodniówki kontrolne w zakładach górniczych oraz innych nadzorowanych podmiotach i jednostkach w oparciu o ustawę o swobodzie działalności gospodarczej,
- 42 roboczodniówki w ramach nadzoru nad merytoryczną działalnością dyrektorów urzędów górniczych,
- 86 roboczodniówek w ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń, w tym wypadków, oraz nadzoru nad akcjami ratowniczymi.

Tabela 3. Zbiorcze zestawienie roboczodniówek wykonanych w 2015 r. przez pracowników inspekcyjno-technicznych Wyższego Urzędu Górniczego

Departament	Wykonane roboczodniówki			razem
	kontrolne w zakładach górniczych oraz innych podmiotach i jednostkach	zgodnie z art. 174 Pgg i nadzór nad akcjami ratowniczymi	w ramach nadzoru nad merytoryczną działalnością dyrektorów OUG i SUG	
GPO	659	59	6	724
GEM	740	9	4	753
OSG	494	4	10	508
GOW	330	14	22	366
Razem	2 223	86	42	2 351

GPO – Departament Górnictwa Podziemnego i Odkrywkowego, GEM – Departament Energomechaniczny, OSG – Departament Ochrony Środowiska i Gospodarki Złożem, GOW – Departament Górnictwa Otworowego i Wiertnictwa

Badania powypadkowe

Na podstawie wyników badań powypadkowych dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych i SUG opracowują orzeczenie, które zawiera m.in. opis stanu faktycznego, z ustaleniem danych dotyczących czasu i miejsca wypadku oraz innych istotnych okoliczności mających miejsce przed, w czasie i po wypadku, opis przebiegu akcji ratowniczej i jej ocenę, ustalenie przyczyn wypadku, określenie naruszonych w związku z wypadkiem przepisów lub zasad techniki górniczej oraz wnioski zmierzające do zapobieżenia podobnym wypadkom w przyszłości. Niezwłocznie po ukończeniu badań powypadkowych dyrektor urzędu górniczego realizuje wnioski zawarte w orzeczeniu i wszczyna odpowiednie postępowania.

W 2015 r., w związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami, wypadkami oraz zgonami naturalnymi, dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych i SUG przeprowadzili i zakończyli 101 badań przyczyn i okoliczności tych zdarzeń, w tym:

- 19 badań wypadków śmiertelnych (badaniem został objęty więcej niż jeden wypadek, gdy miał miejsce wypadek zbiorowy),
- 12 badań wypadków ciężkich,
- 49 badań innych wypadków,
- 11 badań niebezpiecznych zdarzeń,
- 10 badań zgonów naturalnych.

W dalszym ciągu działa powołana przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego Komisja do zbadania przyczyn i okoliczności zapalenia metanu oraz wypadku zbiorowego, zaistniałych w dniu 6 października 2014 r. w KHW S.A. KWK „Mysłowice-Wesoła” Ruch „Wesoła” w Mysłowicach.

Szczegółową statystykę badań przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń, wypadków oraz zgonów naturalnych w 2015 r. w poszczególnych urzędach górniczych przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Liczba zakończonych przez OUG i SUG w 2015 r badań przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń, wypadków oraz zgonów naturalnych

Jednostka	Badania przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków	Badania przyczyn i okoliczności zgonów naturalnych
OUG w Gdańsku	0	0
OUG w Gliwicach	27 ¹⁾	2
OUG w Katowicach	16 ¹⁾	2
OUG w Kielcach	2	0
OUG w Krakowie	2	0
OUG w Krośnie	1	0
OUG w Lublinie	2	2
OUG w Poznaniu	5	1
OUG w Rybniku	12	2
OUG w Warszawie	0	0
OUG w Wrocławiu	22 ¹⁾	1
SUG	2	0
Razem	91	10

¹⁾ Badaniem został objęty więcej niż jeden wypadek, gdy miał miejsce wypadek zbiorowy

W 2015 r. dokonano w Wyższym Urzędzie Górniczym oceny 94 akt badań powypadkowych, w tym 80 akt związanych z ustaleniem stanu faktycznego i przyczyn wypadków i niebezpiecznych zdarzeń zaistniałych w ruchu zakładu górniczego oraz 14 akt związanych z ustaleniem stanu faktycznego i przyczyn zgonów naturalnych zaistniałych w ruchu zakładu górniczego.

2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i zatrzymane roboty oraz profilaktyka

Przy wykonywaniu nadzoru i kontroli organ nadzoru górniczego obowiązany jest nakazać usunięcie nieprawidłowości powstałych wskutek naruszenia przepisów stosowanych w ruchu zakładu górniczego lub warunków określonych w planie ruchu zakładu górniczego, a w przypadku działalności prowadzonej na podstawie koncesji udzielonej przez starostę - warunków dotyczących ruchu zakładu górniczego, określonych w tej koncesji. Jeżeli stwierdzone zostanie bezpośrednie zagrożenie dla zakładu górniczego, jego pracowników, bezpieczeństwa powszechnego lub środowiska, organ nadzoru górniczego może w całości albo w części wstrzymać ruch tego zakładu lub jego urządzeń, określając warunki wznowienia ruchu tego zakładu lub urządzeń.

W czasie kontroli oraz oględzin miejsc wypadków i niebezpiecznych zdarzeń przeprowadzonych w 2015 r. pracownicy inspekcyjno-techniczni urzędów górniczych w wyniku ustalenia stanu faktycznego wstrzymali w 1 884 przypadkach w całości lub części ruch zakładu górniczego lub jego urządzeń, w tym w 1 603 przypadkach w kopalniach węgla kamiennego.

Tabela 5. Zatrzymane roboty górnicze, maszyny i urządzenia w 2015 r.

Zakłady górnicze	eksploatacja ścian	drażenie chodników	eksploatacja zabierek	inne roboty górnicze	urządzenia mechaniczne	urządzenia elektryczne	inne urządzenia	Razem
kopalnie węgla kamiennego	104	175	0	117	915	247	45	1603
pozostałe podziemne zakłady górnicze	0	21	28	6	32	64	12	163
odkrywkowe zakłady górnicze	7	1	1	48	26	12	12	107
otworowe zakłady górnicze	0	0	0	3	4	3	1	11
Razem	111	197	29	174	977	326	70	1884

Najwięcej zatrzymań w kopalniach węgla kamiennego spowodowanych było nieprawidłowym stanem urządzeń energomechanicznych, których zatrzymano 1 162, w tym 915 urządzeń mechanicznych i 247 urządzeń elektrycznych.

W związku z zatrzymaniem robót górniczych, ruchu maszyn i urządzeń oraz w ramach realizacji wniosków po niebezpiecznych zdarzeniach, wypadkach i zgonach naturalnych, urzędy górnicze podjęły między innymi działania profilaktyczne, nakazując:

- zwiększyć częstotliwość kontroli maszyn, urządzeń i instalacji o bardzo długim okresie eksploatacji, w szczególności w odkrywkowych zakładach górniczych,
- skutecznie egzekwować przestrzeganie procedur kontroli i wykonywania prac przy urządzeniach i instalacjach elektrycznych,
- przeprowadzić analizę w zakresie długości dróg dojścia załogi do miejsca pracy i z powrotem w celu zorganizowania dojazdu załogi do oddalonych miejsc pracy, z uwzględnieniem możliwości dostosowania przenośników taśmowych do jazdy ludzi,
- stosować aktywną profilaktykę tąpniową w rejonach, gdzie stwierdzono znaczący wzrost aktywności sejsmicznej oraz w rejonach, w których występujące warunki górniczo-geologiczne mogą powodować koncentrację naprężeń w górotworze,
- przeprowadzić ponowne przeszkolenie osób dozoru ruchu górniczego oraz osób wykonujących roboty strażowe w zakresie prawidłowego i bezpiecznego wykonywania tych robót, które winno się zakończyć egzaminem przed komisją powołaną przez kierownika ruchu zakładu górniczego,
- przeanalizować możliwość zastąpienia transportu linowego szynowymi kolejkami podwieszonymi z napędem własnym,
- przeprowadzić nadzwyczajne kontrole przenośników taśmowych zabudowanych w ciągach komunikacyjnych w zakładach przeróbki mechanicznej węgla, na okoliczność zgodności ich zabudowy z dokumentacją techniczną, ze szczególnym uwzględnieniem jej aktualizacji i kompletności,
- wypełniać środkami mineralno-cementowymi pustki powstające w węglu otaczającym drążone wyrobiska korytarzowe, w szczególności w przypadkach występowania opadu skał ze stropu i ociosów,
- opracować zestaw dobrych praktyk – wytycznych bezpiecznego prowadzenia robót górniczych przy wydobywaniu granitu, szczególnie systemem „blokowym”,
- wprowadzić w ramach szkoleń w dziedzinie bhp praktyczne szkolenie z zasad udzielania pierwszej pomocy,
- objąć pracowników specjalistycznymi badaniami kardiologicznymi oraz prozdrowotnymi, mającymi na celu budowanie kondycji zdrowotnej, odporności i wytrzymałości pracowników zatrudnionych w ciężkich warunkach.

Niezależnie od działalności kontrolnej prowadzono również działania mające na celu podniesienie jakości prowadzonych szkoleń. W ramach promowania nowoczesnych metod szkolenia, Wyższy Urząd Górniczy zorganizował spotkanie przedstawicieli służb bhp przedsiębiorców górniczych, które odbyło się w listopadzie 2015 r. na Poligonie Szkoleniowym Miedziowego Centrum Kształcenia Kadr Sp. z o.o. w Lubinie. W ramach spotkania przedstawiciele przedsiębiorców górniczych przedstawili nowoczesne rozwiązania w zakresie szkoleń, które mogą być wykorzystane przez innych przedsiębiorców w trakcie swoich działań szkoleniowych. Uczestnicy spotkania zapoznali się także z działalnością i bazą szkoleniową Miedziowego Centrum Kształcenia Kadr w Lubinie oraz z symulatorami samojedźnych maszyn górniczych.

2.10. Działalność represyjna

W 2015 r. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego wydał w odniesieniu do osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych 13 decyzji na podstawie art. 77 ust. 1 Pgg, orzekających o zakazie wykonywania określonych czynności. W 2014 r. Prezes WUG nie wydał takich decyzji.

Organy nadzoru górniczego skierowały do sądów rejonowych 228 wniosków o ukaranie sprawców naruszających przepisy, natomiast w 2014 r. skierowano o 51 wniosków więcej. Wnioski do sądów rejonowych w 68 przypadkach skierowane zostały w związku z badaniem przyczyn i okoliczności wypadków i niebezpiecznych zdarzeń w zakładach górniczych, a w 160 przypadkach w wyniku przeprowadzonych kontroli w zakładach górniczych.

Liczba rozpoznanych spraw przez sądy rejonowe w 2015 r. wyniosła 223, wobec 267 spraw w 2014 r.

Suma orzeczonych kar grzywny wyniosła 190 300 zł, a średnia wysokość kary grzywny 853 zł (bez uwzględnienia ilości wniosków zakończonych uniewinnieniami, przedawnieniami, umorzeniami). W 2014 r. suma orzeczonych kar grzywny wyniosła 248 700 zł, a średnia kara grzywny 931 zł. Dane dotyczące liczby wniosków skierowanych do sądów rejonowych oraz orzeczonych grzywien przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6. Liczba wniosków skierowanych w 2015 r. do sądów rejonowych przez organy nadzoru górniczego

Jednostka	Liczba wniosków skierowanych do sądów w związku z zaistniałymi wypadkami i niebezpiecznymi zdarzeniami	Liczba wniosków skierowanych do sądów w związku z przeprowadzonymi kontrolami	Liczba wniosków skierowanych do sądów rejonowych – ogółem
OUG w Gdańsku	0	0	0
OUG w Gliwicach	16	21	37
OUG w Katowicach	10	17	27
OUG w Kielcach	0	17	17
OUG w Krakowie	5	6	11
OUG w Krośnie	3	1	4
OUG w Lublinie	0	13	13
OUG w Poznaniu	1	19	20
OUG w Rybniku	14	43	57
OUG w Warszawie	0	5	5
OUG we Wrocławiu	2	8	10
SUG	5	5	10
WUG	12	5	17
Razem	68	160	228

Tabela 7. Wykaz spraw i liczba osób ukaranych przez sądy rejonowe w 2015 r. w porównaniu z 2014 r.

Jednostka	Rok	Liczba wniosków skierowanych do sądów rejonowych	Liczba wniosków rozpoznanych przez sądy rejonowe	Orzeczona grzywna (w zł)	Uniewinnienia, przedawnienia, umorzenia	Liczba osób ukaranych				
						kierownictwo	dozór wyższy	dozór średni	dozór niższy	inne osoby
OUG w Gdańsku	2015 r.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OUG w Gliwicach	2014 r.	49	48	37 100	0	7	10	14	2	15
OUG w Gliwicach	2015 r.	37	41	27 950	0	6	6	13	2	14
OUG w Katowicach	2014 r.	59	50	51 700	0	12	17	15	5	1
OUG w Katowicach	2015 r.	27	25	21 150	0	3	10	5	3	4
OUG w Kielcach	2014 r.	14	14	20 800	0	5	0	0	0	9
OUG w Kielcach	2015 r.	17	15	21 800	0	7	0	0	0	8
OUG w Krakowie	2014 r.	9	0	0	0	0	0	0	0	0
OUG w Krakowie	2015 r.	11	8	5 600	0	2	2	1	0	3
OUG w Krośnie	2014 r.	7	7	5 550	1	1	0	0	3	2
OUG w Krośnie	2015 r.	4	3	6 000	0	1	0	0	1	1
OUG w Lublinie	2014 r.	18	11	7 900	1	1	0	0	1	8
OUG w Lublinie	2015 r.	13	13	8 000	0	5	0	0	0	8
OUG w Poznaniu	2014 r.	20	27	40 900	6	5	0	0	1	15
OUG w Poznaniu	2015 r.	20	18	22 300	1	8	2	0	1	6
OUG w Rybniku	2014 r.	68	65	44 550	0	3	24	23	1	14
OUG w Rybniku	2015 r.	57	70	53 300	0	4	17	37	2	10
OUG w Warszawie	2014 r.	10	9	7 000	1	3	0	0	0	5
OUG w Warszawie	2015 r.	5	7	6 200	0	0	0	0	0	7
OUG we Wrocławiu	2014 r.	14	16	15 600	1	2	0	5	1	7
OUG we Wrocławiu	2015 r.	10	12	5 900	1	4	2	0	0	5
SUG	2014 r.	10	19	16 600	0	3	5	6	2	3
SUG	2015 r.	10	7	7 600	0	0	2	2	1	2
WUG	2014 r.	1	1	1 000	0	0	1	0	0	0
WUG	2015 r.	17	4	4 500	1	1	1	1	0	0
Razem	2014 r.	279	267	248 700	10	42	57	63	16	79
Razem	2015 r.	228	223	190 300	3	41	45	59	10	68

Tabela 8. Liczba środków oddziaływania wychowawczego z wyszczególnieniem środków zastosowanych w 2015 r. w związku z wypadkami, niebezpiecznymi zdarzeniami i kontrolami

Jednostka	Liczba zastosowanych środków w związku z wypadkami i niebezpiecznymi zdarzeniami			Liczba zastosowanych środków w związku z kontrolami			Liczba zastosowanych środków – ogółem		
	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem dyr. OUG/SUG	Razem	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem dyr. OUG/SUG	Razem	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem dyr. OUG/SUG	Razem
OUG w Gdańsku	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OUG w Gliwicach	42	14	56	154	12	166	196	26	222
OUG w Katowicach	0	7	7	207	0	207	207	7	214
OUG w Kielcach	0	0	0	31	2	33	31	2	33
OUG w Krakowie	0	0	0	48	1	49	48	1	49
OUG w Krośnie	1	0	1	49	0	49	50	0	50
OUG w Lublinie	0	0	0	32	0	32	32	0	32
OUG w Poznaniu	0	0	0	9	0	9	9	0	9
OUG w Rybniku	0	0	0	603	0	603	603	0	603
OUG w Warszawie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OUG we Wrocławiu	0	0	0	70	0	70	70	0	70
SUG	0	0	0	13	0	13	13	0	13
Razem OUG + SUG	43	21	64	1216	15	1231	1259	36	1295
WUG	0	0	0	34	0	34	34	0	34
Razem OUG + SUG + WUG	43	21	64	1250	15	1265	1293	36	1329

W 2015 r. dyrektorzy urzędów górniczych w stosunku do sprawców naruszających obowiązki pracownicze zastosowali w 1 329 przypadkach środki oddziaływania wychowawczego przewidziane w art. 41 Kodeksu wykroczeń (w 2014 r. zastosowano 1 229 takich środków).

W 64 przypadkach środki oddziaływania wychowawczego zostały nałożone w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas badania przyczyn i okoliczności zaistniałych wypadków i niebezpiecznych zdarzeń (z czego 21 w wyniku pisemnego wystąpienia dyrektorów urzędów górniczych), a w 1 265 przypadkach w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli (z czego 1 250 środków zostało zastosowanych przez pracowników inspekcyjno-technicznych, a 15 zostało zastosowanych w wyniku pisemnego wystąpienia dyrektorów OUG, SUG lub Prezesa WUG, skierowanego do pracodawcy).

Liczbę środków oddziaływania wychowawczego obrazującą środki zastosowane w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli oraz zaistniałymi wypadkami przedstawiono w tabeli 8.

W 2015 r. grzywnami w drodze mandatu karnego zostało ukaranych 1 211 osób na kwotę 504 550 zł (w 2014 r. – 1 376 osób na kwotę 560 650 zł). W 2015 r. ukarano 105 osób kierownictwa (120 w 2014 r.), 153 osoby wyższego dozoru ruchu (186 w 2014 r.), 484 osoby średniego dozoru ruchu (539 w 2014 r.), 55 osób niższego dozoru ruchu (62 w 2014 r.) oraz 414 innych osób (469 w 2014 r.).

Liczbę osób ukaranych mandatem karnym oraz łączną kwotę grzywnien nałożonych mandatem karnym w 2015 r. przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Liczba osób ukaranych mandatem karnym oraz łączna kwota grzywnien nałożonych w 2015 r.

Jednostka	Liczba osób ukaranych mandatem karnym	Łączna kwota nałożonych grzywnien	Liczba osób ukaranych na stanowiskach				
			kierownictwa	dozoru wyższego	dozoru średniego	dozoru niższego	inne osoby
OUG w Gdańsku	2	700	1	0	0	1	0
OUG w Gliwicach	178	81 800	6	28	114	2	28
OUG w Katowicach	231	102 650	14	39	119	27	32
OUG w Kielcach	60	23 700	9	0	4	2	45
OUG w Krakowie	72	26 000	15	10	8	6	33
OUG w Krośnie	28	9 400	9	2	1	3	13
OUG w Lublinie	68	28 550	8	1	18	2	39
OUG w Poznaniu	111	36 100	10	0	0	2	99
OUG w Rybniku	234	107 200	16	39	146	8	25
OUG w Warszawie	48	17 000	3	0	0	2	43
OUG w Wrocławiu	130	51 050	9	18	52	0	51
SUG	29	12 400	5	10	10	0	4
Razem OUG + SUG	1191	496 550	105	147	472	55	412
WUG	20	8 000	0	6	12	0	2
Razem OUG + SUG + WUG	1211	504 550	105	153	484	55	414

Na podstawie art. 175 ust. 1 pkt 2 lit. b Pgg Prezes WUG wydał w 2015 r. 5 decyzji nakładających kary pieniężne na przedsiębiorców – w łącznej wysokości 28 299 zł (w 2014 r. – 1 decyzję, w wysokości 10 000 zł).

Na podstawie art. 175 ust. 2 pkt 2 tej ustawy Prezes WUG wydał w 2015 r. 2 decyzje nakładające kary pieniężne na kierowników ruchu zakładu górniczego – średnia wysokość kary pieniężnej 1 300 zł (w 2014 r. – 3 decyzje, o średniej wysokości 8 997,93 zł).

2.11. Działalność komisji powołanych przez Prezesa WUG

Prezes WUG jest obowiązany do powoływania komisji do opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie oraz stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych.

W 2015 r. działały następujące komisje powołane przez Prezesa WUG w tym trybie:

- Komisja Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie,
- Komisja do spraw Ochrony Powierzchni,
- Komisja do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych.

Do zadań Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie należy przygotowywanie i przedkładanie Prezesowi WUG opinii dotyczących stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, w szczególności:

- bezpieczeństwa i higieny pracy,
- stosowania przepisów wydanych na podstawie art. 120 ust. 1 i 2 lub art. 124 Pgg, a do dnia ich wejścia w życie – przepisów wydanych na podstawie art. 78 ust. 1, 2 lub 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z późn. zm.),
- szkoleń prowadzonych dla osób wykonujących czynności w ruchu zakładów górniczych oraz specjalistycznych szkoleń w zakresie ratownictwa górniczego,
- zagadnień niewymienionych powyżej, istotnych dla bezpieczeństwa pracy w górnictwie, wskazanych przez Prezesa WUG.

W 2015 r. odbyły się 2 posiedzenia Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie oraz 1 posiedzenie działającej w ramach tej Komisji Grupy Roboczej do spraw Górnictwa Węgla Kamiennego.

28 maja 2015 r. na posiedzeniu Komisji omawiano m.in.:

- stan bezpieczeństwa w polskim górnictwie w 2014 r. i 2015 r.,

- stan zagrożenia metanowego oraz odmetanowania w kopalniach węgla kamiennego w 2014 r.,
- kształtowanie się zagrożenia tąpnięciami w aspekcie tąpnięcia zaistniałego 18 kwietnia 2015 r. w KHW S.A. KWK „Wujek” Ruch „Śląsk”,
- dotychczasowe wyniki prac Zespołu do spraw analizy produktów finalnych zadań badawczych i projektów, realizowanych w ramach strategicznego projektu badawczego pt. „Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach”, w celu praktycznego zastosowania ich w ruchu podziemnych zakładów górniczych.

Posiedzenie Grupy Roboczej, które odbyło się 17 listopada 2015 r., poświęcone było:

- omówieniu działań podjętych przez organy nadzoru górniczego w zakresie stosowania w zakładach górniczych uciezkowych aparatów regeneracyjnych typu KA-60 produkcji „FASER” S.A. w Tarnowskich Górach,
- przedstawieniu informacji o wynikach badań uciezkowych aparatów regeneracyjnych typu KA-60 z tlenem chemicznie związanym, dostarczonych z KHW S.A. KWK „Mysłowice-Wesoła” do Laboratorium Badania i Opiniowania Sprzętu CSRG S.A. po zaistnieniu 6 października 2014 r. zapaleniu metanu i wypadku zbiorowym.

9 grudnia 2015 r. głównym tematem posiedzenia Komisji było ustosunkowanie się do wniosków Grupy Roboczej do spraw Górnictwa Węgla Kamiennego, ustalonych w trakcie jej obrad.

Do zadań Komisji do Spraw Ochrony Powierzchni należy opiniowanie stanu bezpieczeństwa powszechnego związanego z ruchem zakładu górniczego. W 2015 r. Komisja odbyła dwa posiedzenia, w trakcie których zaopiniowała:

1. „Program ochrony powierzchni dla eksploatacji projektowanej w pokładzie 325/1 w Partii zachód złoża węgla kamiennego „Silesia” obszaru górniczego „Czechowice II” w aspekcie ochrony terenów gmin: Goczałkowice-Zdrój, Pszczyna, Czechowice-Dziedzice oraz filara ochronnego dla otworu solankowego Goczałkowice-Nowy 1”.
2. „Program dalszej eksploatacji górniczej pokładu 712/1-2 KW S.A. Oddział KWK „Marcel” oraz działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego na powierzchni terenu”.
3. „Program eksploatacji złoża i ochrony powierzchni Kopalń „Marcel” i „Jankowice” w Polu Markłowice na lata 2016-2018, 2016-2021 oraz perspektywnie do wyczerpania złoża”.

Zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego jest elementem kluczowym przy formułowaniu przez Komisję opinii w odniesieniu do przedłożonych programów, czego wyrazem są zalecenia zawarte w stosownych uchwałach.

Do zadań Komisji do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych (zniesionej z dniem 1 stycznia 2016 r.) należało:

- opiniowanie stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, zakładach wykonujących roboty geologiczne oraz zakładach prowadzących działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg, w szczególności: tąpnięciami i zawałami, metanowego, wyrzutami gazów i skał, pożarowego, klimatycznego, wybuchem pyłu węglowego oraz wodnego, w celu bezpiecznego prowadzenia robót w warunkach ich występowania;
- analiza i ocena stanu przewietrzania wyrobisk podziemnych z uwzględnieniem parametrów mikroklimatu powietrza kopalnianego na stanowiskach pracy;
- opiniowanie nowych systemów eksploatacji;
- opiniowanie projektów technicznych wraz z technologią dla rejonów wentylacyjnych ścian, w których prognoza metanowości bezwzględnej przewiduje przekroczenie 40 m³/min – o którym mowa w § 243a rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w podziemnych zakładach górniczych (Dz. U. Nr 139, poz. 1169, z 2006 r. Nr 124, poz. 863 oraz z 2010 r. Nr 126, poz. 855);
- opiniowanie:
 - kompleksowych projektów eksploatacji pokładów węgla kamiennego lub ich części, zaliczonych do odpowiednich stopni zagrożenia tąpnięciami – o którym mowa w pkt 4.1.10 w załączniku nr 5 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w podziemnych zakładach górniczych,
 - kompleksowych projektów eksploatacji złóż rud miedzi lub ich części, zaliczonych do odpowiednich stopni zagrożenia tąpnięciami – o którym mowa w pkt 4.2.7 w załączniku nr 5 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w podziemnych zakładach górniczych;
- opiniowanie projektów odmetanowania zakładów górniczych lub zakładów oraz projektów wydobycia metanu ze złóż węgla kamiennego przez otwory z powierzchni;
- opiniowanie projektów prowadzenia robót górniczych w rejonach szczególnie zagrożonych tąpnięciami, pożarami, zapaleniem metanu, wyrzutami gazów i skał lub innymi zagrożeniami występującymi w związku z eksploatacją złóż;
- opiniowanie projektów wprowadzania wód technologicznych i innych do górotworu w aspekcie zagrożenia wodnego dla wyrobisk górniczych;
- opiniowanie projektów likwidacji zakładów górniczych lub zakładów, lub ich oznaczonych części;
- opiniowanie projektów aktów normatywnych, Polskich Norm oraz rozwiązań organizacyjno-technicznych, dotyczących zakresu działania Komisji.

W 2015 r. odbyło się 14 posiedzeń Komisji, podczas których rozpatrzono oraz podjęto uchwały dla 35 spraw. Przedmiotem posiedzeń było w większości opiniowanie:

- kompleksowych projektów eksploatacji pokładów i złóż zagrożonych tąpnięciami oraz aneksów do tych projektów,
- projektów technicznych ścian prowadzonych w warunkach specjalnych.

Ponadto rozpatrzono i zaopiniowano:

- wniosek KHW S.A. KWK „Mysłowice-Wesoła” dotyczący warunków prowadzenia robót w polu ściany 01Aw w pokładzie 510,
- prawidłowość rozwiązań wprowadzonych po zmianie systemu przewietrzania z „Y” na „U” ściany 839a w pokładzie 405/2 w KW S.A. Oddział KWK „Bielszowice”, prowadzonej w oparciu o projekt techniczny zatwierdzony przez kierownika ruchu zakładu górniczego,
- wniosek KGHM Polska Miedź S.A. O/ZG „Rudna” dotyczący eksploatacji partii złoża rud miedzi w polu XII/4 OG „Rudna”,
- wniosek KGHM Polska Miedź S.A. O/ZG „Rudna” dotyczący wprowadzenia nowego systemu eksploatacji – komorowo-filarowego, szerokozabierkowego z ugięciem stropu.

2.12. Nadzór nad szkoleniami w górnictwie

Dla zapewnienia należytego poziomu oraz wysokiej jakości szkoleń pracowników zakładów górniczych organy nadzoru górniczego sprawowały nadzór i kontrolę nad szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego. Przedstawiciele urzędów górniczych przeprowadzili kontrole w zakładach górniczych oraz jednostkach organizacyjnych trudniących się szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładów górniczych dotyczące posiadania odpowiedniej kadry oraz niezbędnych środków umożliwiających właściwe szkolenie. W 2015 r. pracownicy urzędów górniczych wykonali 139 roboczodniówek kontrolnych w tym zakresie. Przeprowadzone kontrole w zakresie szkoleń prowadzonych przez przedsiębiorców i jednostki organizacyjne wykazały szereg nieprawidłowości.

Najczęściej powtarzające się nieprawidłowości polegały na:

- prowadzeniu szkoleń w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy osób dozoru ruchu podziemnych zakładów górniczych w oparciu o programy niezatwierdzone w drodze decyzji przez właściwy organ nadzoru górniczego, co jest niezgodne z art. 112 ust. 5 Pgg,
- prowadzeniu szkoleń w dziedzinie bhp przez wykładowców nieposiadających odpowiednich kwalifikacji (m.in. zasobu wiedzy i doświadczenia zawodowego zapewniającego właściwą realizację programów szkolenia),
- potwierdzaniu pracownikom firm usługowych przeprowadzenia szkolenia w dziedzinie bhp – wstępnego lub okresowego – pomimo braku dokumentacji programów szkoleń, dzienników, rejestrów wydanych zaświadczeń,
- dopuszczaniu do pracy w ruchu zakładu górniczego osób bez wymaganych kwalifikacji – np. elektryka, ślusarza, górnik,
- realizacji szkoleń wstępnych (instruktaży ogólnych i stanowiskowych) pracowników firm usługowych niezgodnie z ustaleniami zawartymi w planach ruchu zakładów górniczych,
- zatrudnianiu pracowników na nowym stanowisku bez przeprowadzenia instruktażu stanowiskowego, dotyczącego zagrożeń występujących na tym stanowisku, sposobów ochrony przed tymi zagrożeniami oraz metod bezpiecznego wykonywania prac.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, nałożono grzywny w drodze mandatów karnych lub zastosowano ostrzeżenia zgodnie z art. 41 Kodeksu wykroczeń.

2.13. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie

W 2010 r. na wniosek Prezesa WUG został uruchomiony strategiczny projekt badawczy pn.: „Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach”. Projekt ten ogłosiło Narodowe Centrum Badań i Rozwoju – instytucja wspierająca polskie jednostki naukowe oraz przedsiębiorstwa w rozwijaniu ich zdolności do tworzenia i wykorzystywania rozwiązań opartych na wynikach badań naukowych.

Strategiczny projekt badawczy zawiera następujące zadania:

1. Opracowanie nowej kategoryzacji zagrożeń naturalnych w podziemnych zakładach górniczych wraz z jej doświadczalną weryfikacją.
2. Opracowanie zasad projektowania robót górniczych w warunkach występowania skojarzonego zagrożenia metanowo-pożarowego w aspekcie systemów przewietrzania w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny.
3. Opracowanie zasad pomiarów i badań parametrów powietrza kopalnianego dla oceny zagrożenia metanowego i pożarowego w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny.
4. Poprawa efektywności odmetanowania górotworu w warunkach dużej koncentracji wydobywania w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny.

5. Opracowanie zasad zatrudniania pracowników w warunkach zagrożenia klimatycznego w podziemnych zakładach górniczych.
6. Opracowanie rozwiązań wraz z aparaturą pomiarową umożliwiającą przeprowadzenie pomiarów oraz diagnozowanie kabli i przewodów elektroenergetycznych w wyrobiskach zagrożonych wybuchem metanu i/lub pyłu węglowego.
7. Opracowanie funkcjonalnego systemu bezprzewodowej łączności ratowniczej z możliwością stosowania w wyrobiskach zagrożonych wybuchem metanu i/lub pyłu węglowego.
8. Opracowanie systemu gazometrycznego powodującego natychmiastowe wyłączenie energii zasilającej maszyny i urządzenia w przypadku nagłego wypływu metanu ze zrobów do wyrobisk eksploatacyjnych.
9. Wyznaczanie współczynnika korekcji pomiędzy automatycznym pomiarem prędkości powietrza a uśrednioną wartością prędkości mierzoną anemometrem ręcznym.
10. Opracowanie systemu zarządzania zmęczeniem u pracowników zatrudnionych w wyrobiskach podziemnych zakładów górniczych wydobywających węgiel kamienny.
11. Opracowanie odzieży ochronnej dla ratowników górniczych.
12. Opracowanie systemów orientacji i sygnalizowania kierunku wycofania się załogi na drogach uciezkowych w chodnikach przyścianowych.

Wdrożenie w zakładach górniczych produktów końcowych realizacji poszczególnych tematów będzie drogą do minimalizacji zagrożeń i zwiększenia poprawy bezpieczeństwa pracy w obszarach, które w ostatnich latach najczęściej wiązały się z wypadkami w zakładach górniczych.

W 2015 r. WUG wnosił merytoryczne uwagi do rocznych, półrocznych i końcowych raportów z realizacji zadań badawczych nr 2, 5, 7, 9, 10, 11 i 12. Uwagi te były przedstawiane i wyjaśniane na posiedzeniach komitetu sterującego przez przewodniczącego komitetu, przedstawiciela WUG.

WUG, w ramach realizacji programu priorytetowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie pn.: „Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin” zainicjował wykonanie pracy badawczej: „Ocena zagrożeń ze strony wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią, usytuowanych w zlikwidowanych podziemnych zakładach górniczych oraz określenie działań prewencyjnych”, finansowanej ze środków NFOŚiGW. Inspiracją do inwentaryzacji dawnych szybów i szybików były zdarzenia, które miały miejsce w latach minionych na terenie Górnego Śląska, polegające na ujawnianiu się zapadlisk w miejscach zlikwidowanych wcześniej wyrobisk górniczych. Efektem takich zdarzeń były spory o rekompensatę za usunięcie szkody, których rozstrzygnięcie często następowało w sądzie. Działalność górnicza daje o sobie znać niekiedy dziesiątki lub setki lat po jej zakończeniu, a potencjalni inwestorzy obawiają się angażowania dużych środków finansowych na terenach objętych kiedyś działalnością górnictwem. Wykonanie inwentaryzacji wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią na terenie po działalności zlikwidowanych kopalń służy określeniu aktualnego stanu zagrożenia i podejmowaniu skutecznych działań prewencyjnych.

W ramach przedmiotowej pracy badawczej w latach 2011-2012 opracowano „Metodykę oceny zagrożeń ze strony wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią, usytuowanych na terenach zlikwidowanych podziemnych zakładów górniczych”, na podstawie której w latach 2013-2014 zrealizowano drugi etap tej pracy badawczej, obejmującej teren zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego Zagłębia Dąbrowskiego. Bazę danych obejmującą zlikwidowane wyrobiska górnicze przekazano do Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej WUG oraz NFOŚiGW, natomiast organy samorządowe, których tereny były przedmiotem inwentaryzacji, poinformowano o możliwości korzystania ze zgromadzonych materiałów.

W 2015 r. rozpoczęto kolejny etap przedmiotowej pracy badawczej, obejmujący obszary zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego, barytu i metali kolorowych na Dolnym Śląsku. Inwentaryzacją objęto tereny byłych obszarów górniczych: „Słupiec”, „Nowa Ruda”, „Ludwikowice Kłodzkie” i „Przygórze” w rejonie Nowej Rudy oraz wyrobisk zlokalizowanych w rejonie Wałbrzycha. Z końcem czerwca wykonawca zakończył I etap prac (35% zadania docelowego) i przekazał do WUG karty informacyjne 328 wyrobisk górniczych. Całość prac zostanie zakończona w 2016 r.

Realizowane w ramach pracy badawczej inwentaryzacje wychodzą naprzeciw zapotrzebowaniu organu samorządu terytorialnego i administracji różnego szczebla na informacje o zagrożeniach dla bezpieczeństwa powszechnego ze strony zlikwidowanych zakładów górniczych. Uzyskane informacje znajdują zastosowanie przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin na terenach po działalności górniczej oraz wydawaniu przez wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Raporty inwentaryzacyjne pomogą potencjalnym inwestorom na odpowiednie do uwarunkowań zaprojektowanie budynków czy innych obiektów użyteczności publicznej.

2.14. Stosowanie przez nadzór górniczy przyrządów pomiarowych

WUG uczestniczył w ramach programu priorytetowego NFOŚiGW pn.: „Program dla przedsięwzięć zmierzających do zmniejszenia uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin i ich wzbogacania oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko procesów likwidacji zakładów górniczych oraz prac badawczych dla rozpoznania zasobów wód zaliczanych do kopalin” w realizacji zadań „Doposażenie organów nadzoru górniczego w sprzęt służący do monitorowania eksploatacji kopalin”. Od 2014 r. zadania te ujęte były w pro-

gramie priorytetowym pn.: „Górnictwo i geologia”. W ramach podjętych działań sporządzone zostało łącznie pięć wniosków, na podstawie których zawarto umowy z NFOŚiGW na dofinansowanie państwowej jednostki budżetowej w formie przekazania środków na cele inwestycyjne. Zawarto umowy pozwalające na sfinansowanie zakupu łącznie 95 przyrządów kontrolno-pomiarowych, które podlegają monitorowaniu wykorzystania, oraz 11 licencji oprogramowania wspomagającego funkcjonowanie urządzeń GPS.

W 2015 r. na wyposażeniu organów nadzoru górniczego pozostawały specjalistyczne przyrządy, które opisano poniżej:

▶ **Dalmierz laserowy**

Łącznie ze środków NFOŚiGW zakupiono 22 dalmierze, które stanowią najliczniejszą i najbardziej uniwersalną grupę przyrządów. Urządzenia wykorzystywane są m.in. do kontroli zgodności sytuacji przedstawionych na mapach zasadniczych z sytuacją w terenie, kontroli wysokości i nachylenia skarp roboczych i stałych, długości ścian eksploatacyjnych oraz wielkości pól między piętrami eksploatacyjnymi, szerokości pasów i filarów ochronnych w odkrywkowych zakładach górniczych, a także szerokości przejść i odstępów ruchowych i gabarytów urządzeń w podziemnych zakładach górniczych. Ponadto w 2015 r. przy pomocy dalmierzy przeprowadzono pomiary pomocnicze służące do sporządzenia operatów geodezyjnych w celu wyliczenia ilości kopalin wydobytych bez koncesji. W 2015 r. wykonano tą grupą przyrządów 542 pomiary.

▶ **Miernik stężenia gazów**

Urzędy górnicze stosują w podziemnych i otworowych zakładach górniczych przenośne mierniki stężenia gazów, których zakupiono łącznie 18 sztuk. W 2015 r. wykonano 605 pomiarów składu atmosfery w wyrobiskach podziemnych, szybach, a także atmosfery gazowej w otworowych zakładach górniczych.

▶ **Kamera termowizyjna**

Kamery są stosowane do nieinwazyjnego monitorowania i diagnozowania stanu technicznego urządzeń mechanicznych, instalacji elektroenergetycznych i obiektów budowlanych zakładów górniczych w zakresie wykrywania występowania anomalii temperaturowych, będących pierwszymi oznakami wzrastającego zużycia i potencjalnego uszkodzenia. Łącznie z dofinansowania zakupiono 6 kamer termowizyjnych, w tym jedną z funkcją nakładania obrazu termowizyjnego na widzialny. Ogółem w 2015 r. wykonano 37 pomiarów kamerami termowizyjnymi.

▶ **Miernik natężenia dźwięku**

Miernik natężenia dźwięku jest stosowany do określania poziomu dźwięku w środowisku pracy. W 2015 r. pomiaru natężenia dźwięku wykonano 4 razy.

▶ **Cyfrowy rejestrator napięć i przemieszczeń**

Cyfrowy rejestrator napięć i przemieszczeń służy do sprawdzania wielkości charakterystycznych układu sterowania i zabezpieczeń maszyn wyciągowych. Wykorzystywany jest w zakresie przeprowadzania prób dynamicznych hamulców maszyn wyciągowych oraz kontroli jazdy maszyn wyciągowych. Przyrzędem tym w 2015 r. wykonano 11 pomiarów.

▶ **Iskrobezpieczny miernik teletechniczny**

Przyrząd służy do badania stało- oraz zmiennoprądowych parametrów sieci telekomunikacyjnych zainstalowanych w wyrobiskach podziemnych zakładów górniczych. Zakupiono 2 mierniki, którymi w 2015 r. wykonano 70 pomiarów.

▶ **Betonoskop**

Betonoskop stosowany jest do nieniszczącego badania betonu w obiektach budowlanych zakładów górniczych, w szczególności do określania niejednorodności betonu, obecności pustek, powstawania pęknięć i uszkodzeń spowodowanych przez czynniki zewnętrzne oraz do określania wytrzymałości betonu i wyznaczania przybliżonej wartości modułu sprężystości. Przyrzędem tym w 2015 r. wykonano 12 pomiarów.

▶ **Miernik małych rezystancji**

Miernik stosowany jest do pomiaru małych rezystancji w silnikach elektrycznych i transformatorach urządzeń, instalacji i sieci elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia zakładów górniczych. Ogółem w 2015 r. wykonano tym przyrzędem 18 pomiarów.

▶ **Miernik drgań – wyważarka**

Urządzenie to stosowane jest do przeprowadzania oceny technicznej drgań silników i przetwornic układów sterowania maszyn wyciągowych, przekładni maszyn wyciągowych oraz wentylatorów głównych. Miernikiem tym wykonano w 2015 r. 17 pomiarów.

▶ **Urządzenie do badania wydajności hydrantów**

Urządzenie to służy do pomiarów ciśnienia statycznego, dynamicznego i wydajności hydrantów na powierzchni zakładów górniczych oraz zaworów hydrantowych w podziemnych wyrobiskach górniczych. W 2015 r. urządzeniem wykonano 19 pomiarów.

▶ Echosonda

Echosondy są wykorzystywane w zakładach górniczych eksploatujących kopalinę spod lustra wody przy pomocy pogłębiarek lub koparek pływających, gdzie używane są do szacowania głębokości powstałych zbiorników wodnych. Łącznie użytkowanych jest 10 sztuk echosond, którymi wykonano w minionym roku 56 pomiarów.

▶ Ultradźwiękowy grubościomierz

Organy nadzoru górniczego posiadają 4 takie urządzenia. Grubościomierze stosowane są do nieinwazyjnego pomiaru grubości ścianek elementów konstrukcji stalowych, a także różnego rodzaju konstrukcji zlokalizowanych na powierzchni oraz w podziemnych wyrobiskach górniczych, w których magazynuje się substancje chemiczne wykorzystywane w technologiach górniczych. W 2015 r. przyrządy użyto do wykonania 115 pomiarów.

▶ Tachimetr elektroniczny

Tachimetr elektroniczny wykorzystywany jest przede wszystkim do pomiarów kontrolnych wychylenia szybowych wież wyciągowych oraz wskaźników deformacji terenów przyszybowych. Przyrząd był w 2015 r. stosowany również do pomiaru wyrobisk powstałych w wyniku wydobywania kopaliny bez koncesji. W 2015 r. użyto go 15 razy.

▶ Młotek Schmidta

Cyfrowy tester betonu stosowany jest do sprawdzania wytrzymałości obudowy szybowej, spękań obudowy, wytrzymałości fundamentów maszyn wyciągowych, szybowych wież wyciągowych i innych konstrukcji żelbetonowych. Urządzenie w 2015 r. wykorzystywano 10 razy.

▶ FOTOPYLOX

Trzy takie urządzenia służą do wykonywania szybkiego pomiaru zawartości części niepalnych stałych w pyłe kopalnianym, co umożliwia natychmiastową ocenę stanu zagrożenia wybuchem pyłu węglowego bezpośrednio w wyrobisku górniczym. Urządzenia wdrożono do stosowania w kopalniach węgla kamiennego nadzorowanych przez dwa wybrane urzędy. W trakcie 2015 r. wykonano ogółem 86 pomiarów.

▶ Planimetr biegunowy

Urządzenia te użytkowane są w dwóch urzędach górniczych. Z ich zastosowaniem dokonywane są między innymi pomiary kontrolne powierzchni bloków obliczeniowych zasobów złóż, a także powierzchni parcel zaliczonych do strat w zasobach. Przyrządami tymi w 2015 r. wykonano 23 pomiary.

▶ Aparat cyfrowy

Zakupiono 2 aparaty cyfrowe, które wykorzystywane są w dwóch urzędach górniczych do dokumentowania stwierdzonego stanu faktycznego podczas kontroli, a także dokumentowania przypadków nielegalnej eksploatacji kopaliny. W trakcie 2015 r. wykonano 54 dokumentacje fotograficzne.

▶ Radiometr

Miernik mocy dawki służy do kontroli stanowisk i środowiska pracy, które znajdują się w pobliżu zamkniętych źródeł promieniowania jonizującego, zabudowanych w urządzeniach załadunkowych i rozładunkowych skipów górniczych wyciągów szybowych. W trakcie 2015 r. wykonano 12 pomiarów.

▶ Termohigrometr

W 2015 r. był stosowany podczas 15 kontroli do pomiaru temperatury i wilgotności powietrza w atmosferze podziemnych wyrobisk kopalnianych.

▶ Anemometr

Trzy urządzenia wykorzystywane są przez dwa urzędy górnicze. Przyrządami wykonywane były pomiary prędkości przepływu powietrza w podziemnych wyrobiskach górniczych. Ogółem w 2015 r. wykonano 46 pomiarów.

▶ Wideoendoskop

Urządzeniem wykonywana jest kontrola wizualna i ocena stanu technicznego miejsc trudno dostępnych urządzeń (wentylatorów głównego przewietrzania, bębnowych maszyn wyciągowych), a także obiektów budowlanych zakładu górniczego. W 2015 r. wykonano 8 pomiarów.

▶ Autonomiczny zespół rejestrująco-pomiarowy (AZRP)

Organy nadzoru górniczego zostały wyposażone w 5 autonomicznych urządzeń dokonujących ciągłych pomiarów stężeń gazów CH_4 , CO , CO_2 , O_2 , H_2S , prędkości przepływu powietrza, a także temperatury i wilgotności powietrza w najbardziej zagrożonych rejonach wydobywczych w kopalniach węgla kamiennego i rud miedzi. W 2015 r. urządzenia były zabudowywane i demontowane 46-krotnie w 6 wyznaczonych rejonach monitorowania szczególnego zagrożenia.

▶ GPS

Urządzenie stosowane jest do pomiarów kontrolnych lokalizacji granic obszarów górniczych w odkrywkowych zakładach górniczych, a także przy ustalaniu zakresu nielegalnej eksploatacji kopaliny. W 2015 r. w bieżącej pracy wszystkich okręgowych urzędów górniczych stosowanych było 10 odbiorników, którymi wykonano 96 pomiarów.

▶ Cyfrowy rejestrator drgań

Jest to urządzenie służące do pomiaru drgań gruntu lub obiektów budowlanych na obszarach narażonych na drgania wywołane robotami strzałowymi. Integralną częścią urządzenia są czujniki akcelerometryczne trójukłado-

we, mierzące przyspieszenie drgań w zakresie zgodnym z normą PN-85/B-02170. W 2015 r. zakupionych zostało 5 cyfrowych rejestratorów drgań, którymi wykonano w 2015 r. 18 pomiarów.

Łącznie w 2015 r. specjalistycznymi przyrządami wykonano 1 923 pomiary. Stosowanie przyrządów przez poszczególnych użytkowników przedstawiono w tabeli 10.

Tabela 10. Wykorzystanie przyrządów pomiarowych przez urzędy górnicze w 2015 r.

Jednostka	Liczba przyrządów pomiarowych	Liczba pomiarów
OUG w Gdańsku	0	0
OUG w Gliwicach	11	314
OUG w Katowicach	14	332
OUG w Kielcach	4	61
OUG w Krakowie	5	181
OUG w Krośnie	5	105
OUG w Lublinie	5	120
OUG w Poznaniu	5	154
OUG w Rybniku	10	159
OUG w Warszawie	3	22
OUG we Wrocławiu	6	88
SUG	16	285
WUG	11	102

Od momentu zapoczątkowania procesu doposażenia organów nadzoru górniczego w sprzęt służący do monitorowania eksploatacji kopalni był on użyty łącznie 6 900 razy, dzięki czemu wykazano 459 nieprawidłowości. W tabeli 11 zestawiono pomiary wykonane w latach 2010-2015.

Tabela 11. Pomiary wykonane w latach 2010-2015 przyrządami pomiarowymi

Jednostka	Liczba przyrządów pomiarowych	Liczba pomiarów
OUG w Gdańsku	0	0
OUG w Gliwicach	11	836
OUG w Katowicach	14	938
OUG w Kielcach	4	229
OUG w Krakowie	5	613
OUG w Krośnie	5	603
OUG w Lublinie	5	546
OUG w Poznaniu	5	529
OUG w Rybniku	10	563
OUG w Warszawie	3	216
OUG we Wrocławiu	6	280
SUG	16	1 179
WUG	11	368

Będąc w posiadaniu organów nadzoru górniczego przyrządy pozwalają na identyfikację i zapobieganie zagrożeniom dla środowiska w obszarach: stwierdzanie i dokumentowanie nielegalnej eksploatacji, naruszanie warunków eksploatacji (wysokość skarp i zboczy, szerokości pasów i filarów ochronnych w wyrobiskach odkrywkowych), poprawa bezpieczeństwa pracy w obszarach sprawdzania parametrów aerologicznych panujących

w podziemnych wyrobiskach górniczych, pomiarów stężeń mieszaniny gazów wybuchowych w otworowych zakładach górniczych, parametrów obudowy wyrobisk, gabarytów obiektów budowlanych zakładu górniczego, maszyn i urządzeń, a także parametrów pracy maszyn i urządzeń mogących doprowadzić do awarii i katastrof mających skutek dla powierzchni i pozostałych komponentów środowiska.

2.15. Działalność kontrolna związana z ustalaniem opłaty podwyższonej w związku z prowadzeniem nielegalnej eksploatacji

1 stycznia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw, która wyposażała organy nadzoru górniczego w nowe kompetencje polegające na ustalaniu opłaty podwyższonej w przypadku działalności wykonywanej bez wymaganej koncesji lub bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych. Zgodnie z art. 140 ust. 2 pkt 2 Pgg, organy nadzoru górniczego są właściwe do ustalania takiej opłaty w zakresie niewymienionym w pkt 1 tego przepisu, zastrzeżonym dla ministra właściwego do spraw środowiska.

Ponadto organy nadzoru górniczego ustalają opłatę podwyższoną w przypadku naruszenia wymagań określonych w art. 4 ust. 1 i 2 Pgg, tj. warunków, od których zależy możliwość wydobywania bez koncesji żwirów i piasków, przeznaczonych dla zaspokojenia potrzeb własnych osoby fizycznej, z nieruchomości stanowiących przedmiot jej prawa własności (użytkowania wieczystego), bez prawa rozporządzania wydobytą kopalinią, jeżeli jednocześnie wydobywanie będzie wykonywane bez użycia środków strzałowych, nie będzie większe niż 10 m³ w roku kalendarzowym oraz nie naruszy przeznaczenia nieruchomości.

Jednocześnie z dniem 1 stycznia 2015 r. zniesiona została kompetencja organów nadzoru górniczego do wydawania decyzji nakazujących wstrzymanie działalności w przypadku stwierdzenia, iż jest ona wykonywana bez wymaganej koncesji.

W związku z przedstawionymi wyżej zmianami Prezes Wyższego Urzędu Górniczego powołał w 2014 r. Zespół do opracowania metodyki prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących ustalenia opłaty podwyższonej, który zrealizował wszystkie swoje zadania w 2015 r.

W tabeli 12 przedstawiono statystykę spraw dotyczących ustalenia opłaty podwyższonej prowadzonych w 2015 r. w I instancji przez organy nadzoru górniczego.

Tabela 12. Postępowania w sprawie ustalenia opłaty podwyższonej prowadzone w 2015 r. w I instancji

Jednostka	Liczba zawiadomień	Wszczęte postępowania	Umorzone postępowania	Wydane decyzje ustalające opłatę podwyższoną	Ustalone opłaty
OUG w Gdańsku	42	16	2	2	26 220,00 zł
OUG w Gliwicach	13	7	0	3	535 244,00 zł
OUG w Katowicach	6	1	0	1	239 537,00 zł
OUG w Kielcach	42	20	5	6	39 672,00 zł
OUG w Krakowie	11	3	3	2	1 654 216,37 zł
OUG w Krośnie	12	8	0	4	4 987 867,00 zł
OUG w Lublinie	38	21	2	7	33 513,60 zł
OUG w Poznaniu	73	49	13	24	1 554 065,38 zł
OUG w Rybniku	2	2	0	2	3 672 584,60 zł
OUG w Warszawie	87	32	7	9	63 955,00 zł
OUG we Wrocławiu	24	18	1	0	—
Razem	350	177	33	60	12 806 874,95 zł

3. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna

Działalność kontrolna WUG w jednostkach podległych realizowana była przez Biuro Kontroli i Audytu Wewnętrznego w oparciu o zatwierdzony przez Prezesa WUG „Plan kontroli okręgowych urzędów górniczych i SUG w 2015 r.”.

Zasady działalności kontrolnej prowadzono w oparciu o wymogi określone w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092) oraz Standardy kontroli w administracji rządowej, zatwierdzone przez Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów 10 lutego 2012 r., jak również akty wewnętrzne Prezesa WUG.

Realizując „Plan kontroli okręgowych urzędów górniczych i SUG w 2015 r.”, przeprowadzono 6 kontroli planowanych w jednostkach podległych i nadzorowanych w:

- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Rybniku w lutym 2015 r.,
- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Kielcach w kwietniu 2015 r.,
- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Lublinie w maju 2015 r.,
- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Krośnie w lipcu 2015 r.,
- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Krakowie w sierpniu 2015 r.,
- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Poznaniu w październiku 2015 r.

W związku z wynikami przeprowadzonych kontroli w każdym przypadku zachodziła potrzeba zobowiązania dyrektora kontrolowanego urzędu górniczego do podjęcia działań służących poprawie funkcjonowania jednostki. Zalecenia te sformułowano w ramach wystąpień pokontrolnych Prezesa WUG. Dyrektorzy urzędów pisemnie informowali Prezesa WUG o podjętych działaniach dla realizacji zaleceń pokontrolnych.

W 2015 r. Biuro Kontroli i Audytu Wewnętrznego WUG poza kontrolami planowanymi przeprowadziło na polecenie Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego jedną kontrolę w trybie uproszczonym w Okręgowym Urzędzie Górniczym w Kielcach. Kontrola została przeprowadzona przy współudziale przedstawicieli Departamentu Prawnego oraz Departamentu Ochrony Środowiska i Gospodarki Złożem. Na podstawie stwierdzeń zawartych w sprawozdaniu z kontroli Prezes WUG zobowiązał Dyrektora OUG w Kielcach do podjęcia działań służących poprawie funkcjonowania Urzędu.

W ramach realizacji „Planu kontroli komórek Wyższego Urzędu Górniczego w 2015 r.” Biuro Kontroli i Audytu Wewnętrznego przeprowadziło w listopadzie 2015 r. kontrolę w Departamencie Górnictwa Otworowego i Wiertnictwa WUG. W związku z wynikami kontroli Prezes Wyższego Urzędu Górniczego skierował do Dyrektora Departamentu wystąpienie pokontrolne zawierające ocenę działalności oraz wnioski i zalecenia pokontrolne.

4. Rozpatrywanie skarg i wniosków

W 2015 r. do Prezesa WUG wpłynęło 27 spraw (23 skargi i 4 wnioski). Wszystkie sprawy załatwiono.

18 z nich (14 skarg i 4 wnioski) związanych było z działalnością organów nadzoru górniczego i jego pracowników, a 9 (jedynie skargi) dotyczyło działalności przedsiębiorców górniczych lub innych nadzorowanych podmiotów, z czego:

- 2 skargi dotyczyły działalności podziemnych zakładów górniczych,
- 6 skarg dotyczyło działalności odkrywkowych zakładów górniczych,
- 1 skarga dotyczyła działalności nadzorowanych podmiotów (Okręgowa Stacja Ratownictwa Górniczego).

W WUG załatwiono 15 spraw (12 skarg i 3 wnioski), a 12 spraw (11 skarg i 1 wniosek) przekazano do załatwienia według właściwości miejscowej i rzeczowej.

W zakresie podjętych rozstrzygnięć, z ogólnej liczby 15 spraw rozpatrzonych przez WUG, jedną skargę uznano za zasadną, a 11 za bezzasadne. Za bezzasadne uznano również 3 wnioski.

Ze 145 skarg i wniosków załatwionych w 2015 r. przez okręgowe urzędy górnicze i SUG, 139 spraw urzędy górnicze rozpoznały i załatwiły we własnym zakresie, a 6 przekazały do rozpatrzenia innym organom według właściwości rzeczowej i miejscowej.

W tabeli 13 przedstawiono statystykę w zakresie skarg i wniosków, prowadzonych przez organy nadzoru górniczego w 2015 r.

Tabela 13. Zestawienie załatwionych skarg i wniosków w 2015 r. przez Wyższy Urząd Górniczy, okręgowe urzędy górnicze i SUG

Jednostka	załatwiono w roku 2015			sposób załatwienia			przetemnowano (ogółem z kol. 3 i 4)
	w tym		ogółem (3 + 4)	pozytywny	negatywny	inny	
	przekazano wg właściwości	załatwiono we własnym zakresie					
2	3	4	5	6	7	8	9
OUG w Gdańsku	1	2	3	0	2	0	0
OUG w Gliwicach	1	24	25	13	11	0	0
OUG w Katowicach	0	7	7	1	6	0	0
OUG w Kielcach	3	33	36	18	14	1	0
OUG w Krakowie	0	12	12	3	8	1	0
OUG w Krośnie	0	6	6	1	4	1	0
OUG w Lublinie	0	12	12	7	5	0	0
OUG w Poznaniu	0	21	21	10	11	0	0
OUG w Rybniku	0	1	1	0	1	0	0
OUG w Warszawie	0	9	9	4	5	0	0
OUG we Wrocławiu	1	8	9	0	5	3	0
SUG	0	4	4	2	2	0	0
Razem OUG + SUG	6	139	145	59	74	6	0
WUG	12	15	27	1	14	0	0
Razem	18	154	172	60	88	6	0

W zakresie podjętych rozstrzygnięć, z ogólnej liczby 139 skarg i wniosków rozpatrywanych w okresie sprawozdawczym, 59 spraw uznano za zasadne. W 74 przypadkach wniesione skargi i wnioski po ich rozpatrzeniu uznano za niezasadne. W odniesieniu do 6 skarg postępowanie zakończone zostało „innym” rozstrzygnięciem.

Wszystkie skargi i wnioski, skierowane w 2015 r. do WUG oraz okręgowych urzędów górniczych i SUG, zostały rozpatrzone i załatwione w terminach wynikających z Kodeksu postępowania administracyjnego.

Większość skarg i wniosków (107 spraw ze 154) rozpoznanych i załatwionych przez organy nadzoru górniczego dotyczyła spraw związanych ze stosowaniem Pgg, a mianowicie:

- naruszenia warunków koncesji – 34 sprawy,
- naruszenia przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przy prowadzeniu robót górniczych – 24 sprawy,
- niekorzystnego wpływu robót górniczych na środowisko – 16 spraw,
- występowania uciążliwości i zagrożeń związanych z prowadzeniem robót strzałowych – 13 spraw,
- prowadzenia robót górniczych niezgodnie z ustaleniami planu ruchu, bądź brak tego planu – 10 spraw.

W zakresie skarg dotyczących działalności organów nadzoru górniczego lub jego pracowników przyczyny ich wniesienia dotyczyły w większości przypadków domniemania skarżących o nierzetelnym lub nieskutecznym wykonaniu czynności kontrolnych przez pracowników urzędów górniczych w zakładach górniczych.

5. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach z tytułu szkód wyrządzonych ruchem zakładu górniczego

Zgodnie z art. 146 ust. 4 Pgg, jeżeli nie istnieje przedsiębiorca odpowiedzialny za szkodę związaną z działalnością górniczą albo jego następcą prawnym, za szkodę odpowiada Skarb Państwa reprezentowany przez właściwego miejscowo organ nadzoru górniczego.

Do 31 grudnia 2015 r. do dyrektorów okręgowych urzędów górniczych, będących reprezentantami Skarbu Państwa w sprawach o roszczenia z art. 146 ust. 4 Pgg, wpłynęło 5 spraw o naprawę szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego. W 4 przypadkach dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych, wyjaśniając kwestie odpowiedzialności Skarbu Państwa, odmówili zawarcia ugody, w jednej sprawie zawarto ugodę. Przed sądem powszechnym zakończyły się dwie sprawy z udziałem Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa – wykonującej obligatoryjnie zastępstwo procesowe.

6. Działalność legislacyjna

Opracowywanie projektów aktów normatywnych

W 2015 r. w WUG:

- kontynuowano prace legislacyjne dotyczące projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyrobów dopuszczanych do stosowania w zakładach górniczych;
- przygotowano projekt obwieszczenia Ministra Środowiska w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych (akt został wydany 21 września 2015 r. i ogłoszony w Dz. U. poz. 1702);
- podjęto i zakończono prace legislacyjne dotyczące projektu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dokumentacji mierniczo-geologicznej (akt został wydany 28 października 2015 r. i ogłoszony w Dz. U. poz. 1941);
- podjęto prace legislacyjne dotyczące projektu rozporządzenia Ministra Środowiska zmieniającego rozporządzenie w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych, przesuującego datę wejścia w życie rozporządzenia Ministra Środowiska z 29 stycznia 2013 r. w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych z 1 stycznia 2016 r. na 1 lipca 2016 r. (akt, po kontynuacji prac przez Ministerstwo Środowiska, został wydany 21 grudnia 2015 r. i ogłoszony w Dz. U. poz. 2204);
- podjęto prace nad projektem rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego;
- zakończono prace legislacyjne dotyczące:
 - rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie utworzenia Okręgowego Urzędu Górniczego w Gdańsku, które zostało wydane 27 marca 2015 r. i weszło w życie 1 kwietnia 2015 r. (akt został ogłoszony w Dz. U. poz. 455),
 - rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie nazw, siedzib i właściwości miejscowej okręgowych urzędów górniczych, które zostało wydane 27 marca 2015 r. i weszło w życie 1 kwietnia 2015 r. (akt został ogłoszony w Dz. U. poz. 456);
- podjęto prace legislacyjne dotyczące projektu uchwały Rady Ministrów zmieniającej uchwałę w sprawie powołania polskiej części Dwustronnej Międzyrządowej Komisji do spraw współpracy przy eksploatacji złóż węgla kamiennego w rejonie wspólnej polsko-czeskiej granicy państwowej.

W 2015 r. przedstawiciele Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego brali aktywny udział m.in. w pracach parlamentarnych dotyczących projektu ustawy o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów (zmiany w Pgg, wprowadzone tą ustawą, uchwaloną 5 sierpnia 2015 r., ogłoszoną w Dz. U. poz. 1505, weszły w życie z dniem 31 marca 2016 r.).

Opiniowanie projektów aktów normatywnych i innych dokumentów rządowych

W okresie sprawozdawczym WUG uczestniczył w procesie tworzenia aktów normatywnych oraz innych dokumentów rządowych w ramach uzgodnień, konsultacji publicznych lub opiniowania, w tym przez udział w konferencjach uzgodnieniowych i komisjach prawniczych. Udział WUG w 2015 r. w postępowaniu legislacyjnym dotyczącym projektów aktów normatywnych odbywał się dwutorowo, tj. przez:

- przedstawienie stanowiska Prezesa WUG bezpośrednio organowi występującemu z inicjatywą prawodawczą lub (do 26 listopada 2015 r.) Ministrowi Środowiska;
- przedstawienie stanowiska WUG w sprawach projektów, które zostały otrzymane za pośrednictwem (do 26 listopada 2015 r.) Ministerstwa Środowiska albo zostały poddane analizie z inicjatywy Wyższego Urzędu Górniczego.

Prezes WUG w 2015 r. uczestniczył w powyższym zakresie łącznie w 157 postępowaniach legislacyjnych.

7. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorcami

W 2015 r. WUG prowadził stałą współpracę z ministerstwami, centralnymi urzędami administracji rządowej, innymi urzędami administracji państwowej i samorządowej oraz pozostałymi instytucjami publicznymi.

W 2015 r. w ramach systemu nadzoru rynku Prezes WUG kontynuował współpracę z Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Współdziałanie między obu podmiotami reguluje porozumienie o współpracy pomiędzy Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego a Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zawarte 27 sierpnia 2012 r. Jego celem było ustalenie skutecznych mechanizmów komunikacji i koordynacji działań w zakresie systemu kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu i przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych. Współdziałanie obu instytucji polega m.in. na wzajemnym udostępnianiu danych dotyczących systemu kontroli wyrobów i współdziałaniu w tworzeniu projektów aktów prawnych w zakresie systemu kontroli wyrobów.

W okresie sprawozdawczym urzędy górnicze współpracowały także z Głównym Inspektorem Pracy na mocy porozumienia w sprawie zasad współdziałania organów nadzoru górniczego z Państwową Inspekcją Pracy, zawartego 26 lutego 2013 r. W 2015 r. w ramach współpracy z Państwową Inspekcją Pracy urzędy górnicze współdziałały z organami PIP w przeprowadzaniu kontroli w wybranych zakładach górniczych oraz w załatwianiu skarg i wniosków dotyczących warunków pracy górników. Celem współpracy było także sprawdzenie stosowanej w kopalniach profilaktyki zagrożeń wypadkowych oraz zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia (przede wszystkim w odniesieniu do stanowisk pracy pod ziemią), a także przestrzeganie prawa pracy i przepisów bhp przez pracodawców.

Prezes WUG prowadził również stałą współpracę z Prezesem Urzędu Dozoru Technicznego, kierując się postanowieniami porozumienia zawartego 26 lutego 2013 r. Współpraca dotyczyła wymiany doświadczeń w zakresie bezpieczeństwa urządzeń technicznych, prowadzenia analiz w zakresie oceny bezpieczeństwa funkcjonowania urządzeń technicznych w zakładach górniczych, jak również wymiany informacji przy opiniowaniu projektów i ocenie obowiązujących aktów prawnych oraz norm w dziedzinach zainteresowania urzędów górniczych oraz Urzędu Dozoru Technicznego.

W ramach zawartego w kwietniu 2014 r. porozumienia o współpracy pomiędzy Prezesem WUG a Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska, organy nadzoru górniczego kontynuowały współpracę z inspekcją ochrony środowiska w zakresie kontroli przestrzegania przepisów dotyczących ochrony środowiska na każdym etapie robót poszukiwawczo-rozpoznawczych węglowodorów ze złóż niekonwencjonalnych oraz wydobywania węglowodorów ze złóż niekonwencjonalnych. Współpraca odbywała się na szczeblu centralnym – pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska (GIOŚ) a Prezesem WUG oraz terenowym – pomiędzy wojewódzkimi inspektorami ochrony środowiska a dyrektorami okręgowych urzędów górniczych i była realizowana poprzez:

- wymianę informacji, sprawozdań oraz wniosków wynikających z analizowanych problemów w skali krajowej o istotnym znaczeniu dla środowiska,
- wzajemne informowanie się o stwierdzonych w trakcie kontroli nieprawidłowościach,
- prowadzenie skoordynowanych czynności kontrolnych,
- przekazywanie informacji istotnych ze względu na przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym oraz współdziałanie w przypadku wystąpienia poważnych awarii będących następstwem robót poszukiwawczo-rozpoznawczych złóż węglowodorów niekonwencjonalnych oraz wydobywania węglowodorów ze złóż niekonwencjonalnych,
- informowanie i zapraszanie drugiej strony na szkolenia, sympozja, konferencje naukowe oraz ćwiczenia praktyczne organizowane przez WUG albo GIOŚ.

Dominującą formą współpracy urzędów górniczych z organami samorządu terytorialnego była działalność zespołów porozumiewawczych i konsultacyjnych. Zadaniem tych gremiów jest tworzenie platformy dla realizacji warunków zrównoważonego rozwoju gmin górniczych, umożliwienie wykonywania uprawnień przedsiębiorcy wynikających z koncesji na wydobywanie kopaliny oraz dążenie do minimalizacji i terminowego naprawiania szkód wyrządzonych ruchem zakładów górniczych. Ważnym celem posiedzeń zespołów porozumiewawczych, w których obok przedstawicieli nadzoru górniczego zasiadają samorządowcy i przedsiębiorcy górniczy, jest kształtowanie niekonfliktowych warunków prowadzenia eksploatacji górniczej pod terenami gmin górniczych oraz właściwa koordynacja prac projektowych, profilaktycznych i naprawczych.

W 2015 r. w obszarach konfliktowych dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych zwołali 22 posiedzenia 12 zespołów porozumiewawczych. Przedmiotem posiedzeń były w szczególności zagadnienia związane z: ochroną obiektów budowlanych i infrastruktury technicznej przed skutkami eksploatacji górniczej, naprawą szkód w obiektach budowlanych, kanalizacji i ciągach komunikacyjnych oraz profilaktyką górniczą i budowlaną, mającą za zadanie minimalizację wpływów górniczych, a także zagadnienia związane z prognozami wpływów tej eksploatacji.

W zakresie ochrony obiektów położonych na terenach górniczych kopalń rud miedzi obejmujących miasto Polkowice i miasto Lubin działają dwa zespoły porozumiewawcze, zwoływane na wniosek strony samorządowej lub przedsiębiorcy. W 2015 r. żadna ze stron nie wystąpiła o zwołanie posiedzenia zespołów.

W 2015 r., na wniosek Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, zaopiniowano 20 wniosków organizacji w sprawie uzyskania rejestracji w systemie EMAS (ang. Eco Management and Audit Scheme – system ek zarządzenia i audytu). Uczestniczono też w pracach grupy roboczej, powołanej przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska do monitorowania procesu opracowania „Wytycznych dotyczących ochrony środowiska przy realizacji prac związanych z pozyskiwaniem gazu ze złóż łupkowych”.

W 2015 roku kontynuowano także rozpoczętą w 2009 r. współpracę z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w zakresie działań prewencyjnych zmierzających do ograniczenia ryzyka zaistnienia wypadków i niebezpiecznych zdarzeń związanych z zagrożeniami występującymi w górnictwie, szczególnie w górnictwie podziemnym.

W ramach współpracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w 2015 r. pracownicy urzędów górniczych przeprowadzili 11 jednodniowych seminariów dla kadry podziemnych zakładów górniczych:

- 2 pn.: „Odmetanowanie górotworu w kopalniach węgla kamiennego”, które przeprowadzone zostały dla kadry działów wentylacji podziemnych zakładów górniczych w Kopalni „Guido” w Zabrze w kwietniu i czerwcu 2015 r.;
- 3 pn.: „Wymagania dla przenośników taśmowych stosowanych do jazdy ludzi”, które przeprowadzone zostały dla kadry działów energomechanicznych podziemnych zakładów górniczych, we wrześniu i październiku 2015 r. w siedzibie OUG w Katowicach oraz październiku 2015 r. w siedzibie OUG w Rybniku;
- 3 pn.: „Organizacja prac przy urządzeniach i instalacjach elektroenergetycznych w warunkach szczególnego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego w podziemnych zakładach górniczych”, które przeprowadzone zostały dla kadry działów energomechanicznych zakładów górniczych KHGM Polska Miedź S.A. w czerwcu 2015 r.;
- 3 pn.: „Eksploracja urządzeń zabezpieczających w elektroenergetyce kopalnianej”, które przeprowadzone zostały dla kadry działów energomechanicznych zakładów górniczych KHGM Polska Miedź S.A. w czerwcu 2015 r.

W sumie we wszystkich seminariach wzięło udział 310 osób. Uczestnicy seminariów otrzymali materiały szkoleniowe. Ponadto ze środków ZUS zrealizowano film szkoleniowy dotyczący zagrożenia metanowego w kopalniach węgla kamiennego.

W kwietniu 2015 r. WUG wraz z Zarządem Głównym Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa oraz Głównym Instytutem Górnictwa zorganizował XVII Konferencję pt.: „Problemy Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Polskim Górnictwie”. Była ona kontynuacją cyklu spotkań podejmowanych w ramach działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa pracy, zmniejszenia uciążliwości pracy i zwalczania czynników szkodliwych dla zdrowia osób zatrudnionych w zakładach górniczych podziemnych, odkrywkowych i otworowych.

8. Współpraca z zagranicą

Polski nadzór górniczy docenia potrzebę wymiany doświadczeń z przedstawicielami zagranicznych instytucji związanych z górnictwem z zagranicy. Dlatego też pracownicy WUG i okręgowych urzędów górniczych biorą aktywny udział w konferencjach, warsztatach i posiedzeniach międzynarodowych gremiów. Chętnie dzielimy się również własną wiedzą ekspercką z dziedziny górnictwa, czego świadectwem są m.in. wizyty i spotkania z przedstawicielami nadzoru górniczego innych krajów w WUG.

W 2015 r. w ramach współpracy z zagranicznymi jednostkami nadzoru górniczego, jednostkami badawczymi i uniwersyteckimi oraz instytucjami Unii Europejskiej 33 pracowników urzędów górniczych odbyło 20 podróży służbowych do 9 krajów: Australii, Belgii, Czech, Finlandii, Luksemburga, Niemiec, Turcji, Wielkiej Brytanii i Włoch. Pracownicy WUG i okręgowych urzędów górniczych uczestniczyli w międzynarodowych konferencjach, podczas których brali udział w obradach oraz odbywali spotkania i prowadzili rozmowy z przedstawicielami administracji rządowej, organizacji międzynarodowych, świata nauki i przemysłu. Brali również udział w posiedzeniach grup roboczych działających przy Komisji Europejskiej.

Najważniejsze zagadnienia, z jakimi zapoznali się podczas podróży, to:

- nowości techniczne i technologiczne z różnych dziedzin górnictwa,
- wnioski wyciągnięte z największych katastrof w górnictwie,
- akceptacja społeczna dla działalności górniczej,
- problematyka rekultywacji terenów pogórnicznych,
- zagadnienia związane z implementacją dyrektyw unijnych w zakresie ochrony środowiska, nadzoru rynku oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.

Podczas Spotkania Przedstawicieli Urzędów Górniczych Państw Europejskich reprezentant Wyższego Urzędu Górniczego wygłosił referat pt.: „Rola nadzoru górniczego w budowaniu akceptacji społecznej dla działalności górniczej w Polsce”.

W 2015 r. pracownicy urzędów górniczych uczestniczyli w konferencjach, wizytach studyjnych i warsztatach międzynarodowych. Wśród nich do najważniejszych należy zaliczyć:

- 21. Spotkanie Przedstawicieli Urzędów Górniczych Państw Europejskich w Helsinkach (Finlandia);

- wizytę studyjną, odbytą w celu zapoznania się z nowymi maszynami typu Tunnel Boring Machines (maszyny drążące) w Australii;
- warsztaty z zakresu teorii i praktyki kotwienia górotworu w górnictwie węglowym w Tadcaster (Wielka Brytania).

W 2015 r. pracownicy urzędów górniczych brali udział w pracach następujących grup i komitetów działających przy Komisji Europejskiej:

- Grupa organów ds. wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego ze złóż podmorskich (EUOAG) – 2 posiedzenia;
- Grupa współpracy administracyjnej ATEX ADCO dla dyrektywy 94/9/WE (Urządzenia i systemy ochronne przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem) – 2 posiedzenia;
- Grupa robocza ATEX działająca w ramach dyrektywy 94/9/WE (Urządzenia i systemy ochronne przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem) – 1 posiedzenie;
- Grupa robocza ds. górnictwa i innych gałęzi przemysłu wydobywczego Komitetu Doradczego ds. Bezpieczeństwa, Higieny i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy (ACSH) Komisji Europejskiej – 2 posiedzenia;
- Grupa rządowa Komitetu Doradczego ds. Bezpieczeństwa, Higieny i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy (ACSH) Komisji Europejskiej – 1 posiedzenie;
- Grupa współpracy administracyjnej ADCO w ramach dyrektywy 93/15/EWG (Harmonizacja przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu i kontroli materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego) – 1 posiedzenie.

Przedstawiciele WUG wzięli ponadto udział w dwóch posiedzeniach Dwustronnej Międzyrządowej Komisji do spraw współpracy przy eksploatacji złóż węgla kamiennego w rejonie wspólnej polsko-czeskiej granicy państwowej oraz w dwóch posiedzeniach Stałego zespołu roboczego szkód górniczych przy tej Komisji. Komisja działa od 1984 r. i została powołana na mocy porozumienia między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a rządem Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej. W trakcie spotkań rozmawiano m.in. o prowadzonej i projektowanej eksploatacji górniczej w rejonie granicy polsko-czeskiej w kontekście jej ewentualnego oddziaływania na powierzchnię w polskich gminach.

Przedstawiciel WUG brał także udział w Misji gospodarczej MSZ w Turcji, podczas której rozmawiano o możliwościach współpracy polsko-tureckiej w dziedzinie przemysłu (w tym wydobywczego), zaprezentowano sposób działania parków technologicznych w Turcji oraz dyskutowano na temat bezpieczeństwa pracy w kopalniach.

W 2015 r. rozpoczęto prace nad projektem „Życie z górnictwem”, w który zaangażowany jest Wyższy Urząd Górniczy, Okręgowy Urząd Górniczy we Wrocławiu, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego oraz Saksoński Urząd Górniczy. Celem wspólnego transgranicznego projektu jest intensyfikacja instytucjonalnej i partnerskiej współpracy pomiędzy instytucjami górniczymi, jak również pomiędzy tymi instytucjami i obywatelami w obszarze górniczym na terenie pogranicza dolnośląsko-saksońskiego. Projekt ten będzie realizowany głównie ze środków pozyskanych z programu INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020. W roku ubiegłym odbyły się 3 spotkania uczestników projektu: 1 spotkanie we Freibergu, a 2 pozostałe we Wrocławiu.

W 2015 r. w WUG miały miejsce spotkania z przedstawicielami organów nadzoru górniczego z Chin oraz przedstawicielami Ministerstwa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego Turcji. Goście zapoznali się z funkcjonowaniem polskiego nadzoru górniczego, jego strukturą organizacyjną, kompetencjami i podstawami prawnymi działalności. Turecka delegacja odbyła także wizyty w zakładach górniczych, instytucjach badawczych i stacji ratownictwa górniczego, by lepiej zrozumieć kwestie związane z wymaganiami dotyczącymi środków ochrony dróg oddechowych stosowanych w górnictwie. Podczas spotkania z chińską delegacją rozmawiano również na temat bezpieczeństwa w kopalniach węgla oraz ratownictwa górniczego w Polsce i w Chinach oraz dyskutowano nad kierunkami dalszej współpracy między obiema instytucjami.

9. Działalność informacyjna i wydawnicza

Urzędy górnicze jako jednostki administracji publicznej zobowiązane są do zapewnienia obywatelom dostępu do informacji publicznej. To prawo obywatelskie realizowane jest w pierwszym rzędzie poprzez Biuletyn Informacji Publicznej. BIP to system stron internetowych służący powszechnemu i bezpłatnemu dostępowi do informacji publicznej.

Strony Biuletynu Informacji Publicznej WUG, okręgowych urzędów górniczych oraz SUG były na bieżąco prowadzone i uzupełniane. Dokonywane aktualizacje dotyczyły m.in.:

- stanu przyjmowanych spraw,
- stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie,
- działalności kontrolnej urzędów górniczych,
- majątku będącego w dyspozycji urzędów górniczych.

W 2015 r., podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej informacji publikowanych było w serwisie internetowym WUG. Na bieżąco aktualizowano podstawowe działy strony internetowej WUG. W dziale „Aktualności” informowano o bieżącej działalności urzędów górniczych w całej Polsce. Równocześnie starano się poszerzyć zakres i różnorodność form komunikacji z odbiorcą. W serwisie YouTube funkcjonuje kanał WUG, dzięki czemu istnieje dodatkowa możliwość publikacji filmów i animacji filmowych o najbardziej typowych wypadkach. Warto podkreślić, że z materiałów prewencyjnych publikowanych na stronie internetowej WUG oraz w serwisie YouTube chętnie korzystają przedsiębiorcy górniczy, a także organy nadzoru górniczego z zagranicy.

WUG od 1996 r. wydaje miesięcznik „Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie”. Na jego łamach publikowane są specjalistyczne artykuły dotyczące aktualnych zagadnień bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska w górnictwie, a także historii górnictwa. Stanowi ono forum wymiany doświadczeń środowiska naukowego oraz kadry inżynieryjno-technicznej. W 2015 r. w miesięczniku opublikowano 63 artykuły, w tym 47 recenzowanych artykułów naukowo-technicznych, 4 komunikaty (w tym 1 recenzowany) i 11 artykułów historycznych. Spośród artykułów recenzowanych 6 przygotowali pracownicy urzędów górniczych. Nakład miesięcznika wyniósł do kwietnia 2015 r. 750 egzemplarzy miesięcznie, a od maja – 700 egz.

W ramach działań na rzecz podniesienia poziomu merytorycznego miesięcznika od 2009 r. funkcjonuje Rada Programowa, w skład której Prezes WUG powołał pracowników naukowych uczelni i instytutów naukowo-badawczych.

W 2013 r. objęto miesięcznik WUG oceną w dwóch referencyjnych bazach danych (BazTech i IndexCopernicus), a w 2015 r. dane nt. opublikowanych artykułów wprowadzono do bazy POL-Index. Stosownie do sugestii Rady Programowej, starano się też zachować równowagę między artykułami naukowymi i technicznymi. W efekcie, stosownie do komunikatu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 18 grudnia 2015 r., publikacjom w miesięczniku „Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie” przyznano 6 punktów dla potrzeb parametrycznej oceny jednostek naukowych.

10. Zatrudnienie i budżet

Zatrudnienie w urzędach górniczych

Według stanu na 31 grudnia 2015 r. w Wyższym Urzędzie Górniczym były zatrudnione 163 osoby, w tym:

- 21 osób na stanowiskach kierowniczych,
- 51 pracowników inspekcyjno-technicznych,
- 57 pracowników merytorycznych,
- 19 pracowników administracji,
- 5 kierowców,
- 10 pracowników obsługi i dyspozytorów.

W okręgowych urzędach górniczych i SUG według stanu na 31 grudnia 2015 r. zatrudnionych było 356 osób, w tym:

- 32 osoby kierownictwa,
- 231 pracowników inspekcyjno-technicznych,
- 33 pracowników merytorycznych,
- 43 pracowników administracji,
- 11 kierowców,
- 6 pracowników obsługi.

W 2015 r. do pracy w WUG przyjęto 9 osób, a w okręgowych urzędach górniczych i SUG – 29 osób. W sprawozdawanym roku w urzędach górniczych rozwiązano stosunek pracy z 31 pracownikami, z tego w WUG z 9 pracownikami, a w pozostałych urzędach – z 22 pracownikami.

Realizacja budżetu urzędów górniczych

Wyższy Urząd Górniczy realizował w 2015 r. część 60 budżetu państwa i sklasyfikowany był w:

- dziale 750 – Administracja publiczna, obejmującym:
 - rozdział 75001 – Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej, tj. Wyższy Urząd Górniczy,
 - rozdział 75007 – Jednostki terenowe podległe naczelnym i centralnym organom administracji rządowej, tj. okręgowe urzędy górnicze i SUG;
- dziale 100 – Górnictwo i kopalnictwo, obejmującym rozdział 10095 – Pozostała działalność.

Wszystkie wydatki sklasyfikowane w wyżej wymienionych rozdziałach finansowane są wyłącznie z budżetu państwa. Wyższy Urząd Górniczy jest jedynym dysponentem środków budżetowych.

Wykonanie dochodów budżetowych WUG w 2015 r. przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14. Dochody budżetowe WUG w 2015 r. w tys. zł

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa na 2015 r.	Budżet po zmianach	Wykonanie 2015 r.	Kolumna 4 / Kolumna 3 %
Część 60	1.080	1.166	1.160	99,5
Dział 750 Administracja publiczna	1.080	1.166	1.160	99,5

Dominującą pozycję w dochodach budżetowych (78,3%) stanowiły opłaty wnoszone przez osoby ubiegające się o stwierdzenie kwalifikacji określonych w art. 58 ust. 1 i 2 Pgg.

Opłata egzaminacyjna wraz z opłatą za wydanie świadectwa stwierdzającego kwalifikację, zgodnie z art. 66 Pgg, wynosiła w 2015 r. 302,73 zł.

Wydatki budżetowe w części 60 budżetu państwa zostały poniesione w dziale 100 „Górnictwo i kopalnictwo” oraz dziale 750 „Administracja publiczna”.

Wykonanie wydatków budżetowych WUG przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15. Wydatki budżetowe WUG w 2015 r. w tys. zł

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa na 2015 r.	Budżet po zmianach	Wykonanie 2015 r.	Kolumna 4 / Kolumna 3 %
Ogółem część 60	54.605	57.922	57.706	99,6
z tego:				
- świadczenia na rzecz osób fizycznych	43	250	250	100,0
- wydatki bieżące	53.832	56.776	56.599	99,7
- wydatki majątkowe	730	896	857	95,5

Do planowanych wydatków budżetowych WUG określonych w ustawie budżetowej na 2015 r. w wysokości 54.605 tys. zł wprowadzono zmiany decyzjami centralnymi, co zwiększyło budżet WUG do wysokości 57.922 tys. zł.

WUG realizował w 2015 r. zadania w układzie zadaniowym. Dotyczyło to zadania „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy” priorytetu 3 „Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego wydajności” Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015.

WUG wyróżnił w 2015 r. 5 zadań:

- zadanie 6.9 „Nadzór i kontrola nad zakładami górniczymi oraz zakładami wykonującymi roboty geologiczne”, na realizację którego przeznaczono w 2015 r. 38.087 tys. zł z planowanych 38.250 tys. zł,
- zadanie 12.1 „Kształtowanie bioróżnorodności”, na realizację którego przeznaczono w 2015 r. 371 tys. zł z planowanych 371 tys. zł,
- zadanie 22.1 „Koordynacja merytoryczna działalności, planowania strategicznego i operacyjnego”, na realizację którego przeznaczono w 2015 r. 5.307 tys. zł z planowanych 5.309 tys. zł,
- zadanie 22.2 „Obsługa administracyjna”, na realizację którego przeznaczono w 2015 r. 6.476 tys. zł z planowanych 6.477 tys. zł,
- zadanie 22.3 „Obsługa techniczna”, na realizację którego przeznaczono w 2015 r. 7.465 tys. zł z planowanych 7.515 tys. zł.

Wyższy Urząd Górniczy
ul. Poniańskiego 31
40-055 Katowice
www.wug.gov.pl